

Lucafăru

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

UNIRE, UNITATE

O caracteristică de prim ordin a realității noastre ca patrie și popor: unirea pe al cărui filon vin toate zăbaterile istorice de a ne afla liberi și stăpâni între hotarele aceleiași roștii de limbă și neam — și unitatea ca o temelie de neclintit a tot ceea ce s-a vădit și împlinit pe acest pământ numit România. Unirea și unitatea ca două embleme prin care trecutul și prezentul se leagă aștia de strănii și de eroici încit simțul duratăi și al devenirii permanente îmbracă aura însăși a demnității și identității naționale. Făurirea statului național unitar român, act fundamental al istoriei noastre moderne, de la producerea cărui se impuneau șapte decenii, concentrează în el evenimentele cruciale și reface în memorie întregul traseu istoric pe filiera cărui ne-am moștenit și ne moștenim în continuitatea unei conștiințe politice, patriotice și revoluționare, aptă să ne relieve în fata viitorului. Marea Unire așa cum într-o exemplară sinteză de spirit apreciază secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a fost opera întregului popor, iar unitatea, unitatea întregului popor, temele de granit a orizontului nostru socialist, este opera de profunde prefaceri revoluționare petrecute în viața și munca întregii țări, în conștiința oamenilor, în destinul lor.

Unitatea este acel arc de triumf al unirii pe care o poartă la cârmă un trecut și trec într-o necontenită răzădă de împlinire ideii și idealului care fac din ființa patriei o cititorie fără precedent. Congresul al IX-lea al partidului prezintă, așa cum se știe, un eveniment inaugural pentru tot ceea ce înseamnă astăzi noua înfățișare a țării, chipul ei în plan economic, moral-politic și social, noua sa condiție în raport cu propriile sale posibilități și propriile sale cerințe. Tezele din aprilie prezente de secretarul general al partidului, Expunerea cu privire la unele probleme ale conducerii activității economice-sociale, ale muncii ideologice și politice-educative, precum și ale situației internaționale, altele cuvintele ale conducătorului partidului ne înfățișează, într-o sinteză caracteristică, multitudinea de preocupări și demersuri prin care societatea românească de azi a pătruns adinc în lumea unei experiențe novatoare, și, pe măsura drumului parcurs, este în stare să-și propună planuri și măsuri de anvergură pentru atingerea maielilor scopuri ale socialismului și comunismului. Programele adoptate de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului sunt elovente în acest sens. O nouă calitate a muncii și vieții oamenilor, ale străduinței însăși de a împlini exemplar aceste programe. În toate domeniile și sub toate aspectele existenței noastre materiale și spirituale.

Tablou de Constantin Filiaș

1918-1988: 70 DE ANI DE LA MAREA UNIRE

În cea mai fierbinte zi de iarnă

În cea mai fierbinte și luminoasă zi de iarnă din toată istoria noastră, la 1 Decembrie, ziua în care s-a născut România, secretarul general al partidului reprezintă însăși rațiunea de a fi a culturii, a literaturii și artei, modul de a suji cu vocea și prin vocalele cele mai înalte ale poporului, ale patriei și partidului său un fapt unic de gândire și viață, o entitate care așteaptă și are nevoie de unire și unitate în prezentul și viitorul comunist. Cei ce slujesc, cu scrierile lor, această necontenită și formidabilă operă în primul rînd economică, morală, politică și socială — au, dinspre trecut, cit mai cu seamă dinspre prezent, o experiență care-i aștează cu cinste în fața marelui. Unirea a fost gîndul și fapta celor mai dinainte de noi, unitatea este gîndul și fapta celor de azi, pe care o numim cu numele celui ce-a înfățișat-o și a înfățișat-o, a condus și conduce astfel unirea și unitatea fiind împlinirea și realizul nostru în permanență actualitate.

Omagiu Mării Uniri

Unirea noastră a fost reală
Prin grii și lucrurile toate
Și ea va fi-n eternitate.
Precum lumina ce ne soală.
Poporul are-n vezi dreptate,
Fiind cea mai înaltă școală
A vremii, fără de greșală —
Atunci și în eternitate.
Barbații noștri mari avură
Inconfundabilă aură
Pe care sat, oraș, cetate
O venerară-n fericire
În Marea neamului Unire
Atunci și în eternitate.

Gheorghe Pituț

Dreapta lucrare

devărul istoriei noastre a izbîndit greu. Dar cum soarele său străluceste fără a se lăsa copleșit de noaptea, așa și lucrarea a neamului care s-a afirmat pe deplin după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 ca o națiune puternică. Secole de luptă, de jertfă, dar totdeauna de speranță au încunajat aspirația poporului român pentru unitate și independență națională.
Sinteză specifică a felului de a fi al poporului român se bazează în primul rînd pe continuitatea noastră în spațiul strămoșesc caracterizată de o permanență înflorire în ciuda vicisitudinilor care ne-au înfruntat istoria. O extraordinară voință, un imens eroism au inspirat ființa neamului pentru apărarea și păstrarea existenței sale, pentru unitate, în confruntarea cu imperiile năvălitoare asupra Țării Române. Idealul de libertate a triumfat. Unitatea noastră a fost reală.

Pavel Perș

Continuare în pag. a 4-a

ROMÂNIA ETERNĂ

Una decembrie, luna zăpezilor
Jăstătoare și a brazilor înalțeați,
cea care ne leagă cel mai mult de
copilărie dar și care ne dă cel mai
mult bărbăție maturității, luna în care,
gospodărește, scriem roadele muncii
în întreg și întredrîm cu luciditate
noii an, luna decembrie, această lună
simbol se deschide cu sîrbătorirea
Mării Uniri românești și se încheie cu
jubileul Republicii. O temelie și un arc
triumfal, o rădăcină și fructul pirului.
Numai idealul de libertate și numai
sentimentul adînc și neștirșit de omie
măi străbat atît de constant istoria
multimilenară a poporului nostru ca
dorința nestînsă de unitate, aspirația
în fața căreia s-au ridicat atîtea
zăgăzuri, cadînd a înfrîna
dorințele legitime a poporului nostru
de a fi

unul și nedespărțit, de a trăi în unitate.
Despăciat e fost, prin secoluri, corpul
nostru. Tara! Cu mult înainte ca ei să
se nască, trupul ei prefugiu decapitate
lași a lui Mihai, sacrificarea lui
Brîncoveanu și a odraslelor lui, ca neam
nu mai odrăsească, frîngerea pe roșu a
Horea și despoarea lui în patru părți,
jertfa miiilor și miiilor de fii ai patriei,
risipiți de la Rovine la Podul Înalt, de la
Călugăreni la Guruslău, de la Mărășești la
Moștea.
Dar — neopocînt înjustele
frontiere tăiate cu pînă perșidă a cancelarilor
imperiale și cu baioneta singeroasă a
celor ce le păzeau — „prestigiul” —
întru păstrarea neștirbită a
unității s-au ridicat un mare barbații
— de la legendarul Burebista ce, întîi,
cu pînă perșidă a cancelarilor imperiale
unității, la Mircea și Ștefan, la Iancu
și Cuza; întru păstrarea neștirbită a
unității s-a ridicat un mare barbații,
jemele și copiii săi, cu toate generațiile
sale izvorînd prin secoluri, iar ca
poporul învîmblit al grîului sub
zăpezi, întru păstrarea neștir-

bită a unității s-au ridicat un mare barbații,
jemele și copiii săi, cu toate generațiile
sale izvorînd prin secoluri, iar ca
poporul învîmblit al grîului sub
zăpezi, întru păstrarea neștir-

Vasile Rebreanu

INSEMNAȚI

Oameni și locuri

Cum știu oamenii de aici să-și mîngie
locurile: Rebra, Rebrisoara! O apă,
un sat — și drumul spre Parva,
punctul cel mai de sus al județului Bistrița,
șlefuiteste în piatră timp imemorial. Poate
ca doar pașii, pe cărări răzlete, mai trezesc
ecouri și nostalgii asemănătoare. Numai pașii
de om și doar mersul de cal. Sunetul copitelor
pe piatră, de o ritmică și metodică înălțare
atunci cînd urcă, agățindu-se parca de lespezi
ce le țeser. De jos, din valea serpușă pe
lingă ape, colo și colo, sus, se mai zărește
silueta cite unui călăreț care pare cupădat
din cer. Alci și femeile și bărbaiții și copiii iau
de dirigol calul pînă sus la poteca din creastă
și acolo îl vezi aruncîndu-se în șa. Satele sînt
departate, munții te sînt prieteni și călătoriile
și drumurile nu pot fi închipuite altfel decît
ca. O străvechime lentă și latentă străbate
astfel platurile celeste și coboară din ființa
locurilor spre vâlce care adormesc înalte,
înalte ca o măzintă de a alunge să vadă prin
ferestre și dincoace de muni, adică spre noi
cei dinspre cimpii. Și dealurile Dunării. Un
sentiment al unirii răzbate astfel din natura
însăși. Pămîntul și cerul acelorași oameni și al
acelorași roștii de limbă și de neam s-a confu-
gurat într-o geologie aparte adunîndu-se parca
în relieful de veacuri al unui gând fundament-

A.I. Zăinescu

Continuare în pag. a 6-a

Mircea Micu

Continuare în pag. a 6-a

Scrisoare din Ciucea

departe, pe zare, cocoarele înfig tipăt
migrator în liniștea spațiului și mi se
par niște viespi foforescînd plecînd
într-o spre un imperiu al soarelui de unde
numai puterea dorului le va întoarce. Desigur
la primăvară.
E toamnă. Spre asfințit soarele s-a lovit de
un munte și s-a prefăcut în mii și mii de
pulberi galbene. A picat și frunza. Sînt
trotite cu galben cărările. Aurul a căzut peste aur.
A picat frunza, dar în noaptea ei strigă viața.
Din moartea aceasta va țîșni viața bobului de
grîu, ce va fi negat la rîndu-l, negînd.
Est dealul Ciucei cu pasul, aici în Ardeal, în-
telegînd încă o dată rosturile și semnificațiile
mării noastre poezii naționale.
Copil fiind, ascultam în Ardeal țărani cîntîndu-
i marelui nostru poet Octavian Goga versu-
rile: „Din casa noastră, unde-n umbră / Plîng
doinele și rîde hora / Va străluci odată vremea /
Norocul nostru-al tuturor.” Peste ani, sus la
Ciucea-n deal am pus o floare la cripta monu-

ment ce-l păstrează „adinea vreme care trece”.
Priveam de acolo, din deal de la Ciucea, din
înălțimea acestui „sat din margine de codru,
reversat sfios în vale”. Tara-și suna peste toate
nemurirea poetului: „Jur împrejur e largul
care cîntă / E soare-n cer, e sîrbătoare sfîntă /
Și-n vreme ce mi-a amuțit pămîntul / Fiorul
păcii-n suflet mi se lasă / Eternității îmi flutură
veșmintul”.
Octavian Goga este și va rămîne expresia
adîncă a ființei naționale românești unire, fi-
indcă El „se identifică cu mireasa mîscare de
redemptoare a energiei naționale de la începutul
veacului nostru”. Chiar cu rădăcirea lui de

o elpă, în amurgul vieții, Goga rămîne nemuritor. Poetul cîntării pătimirii noastre. Ii punem la căpătîi, românești, acum cînd ne îndreptăm către lumina zilei de 1 Decembrie, la Ciucea în deal, în toată țara, o floare a iubirii noastre.
În Ardeal, în seri nemuritoare copiii îl cunosc seară de seară ascultînd țărani care-l cîntă și-l vor cînta. Versurile lui Octavian Goga sînt ceea ce din eternitatea lumii („Doina”). „Mi-ai picurat un strop în suflet / Din taina vremii de demult / Și plînsul veacurilor duse / Mă înfioră cînd te-ascult”.
Am scris aceste gînduri în Ardealul nostru nemuritor, într-o seară calmă cînd sedul suspina, iar oamenii lui, țărani pe care i-a cîntat atît de cu iubire Octavian Goga, se întorceau din aurul vâlor purtînd în ochi mizeria cîmpului. Parcă trecea pe ulițele satului, pe drumul de țară, odată cu ei și copilăria mea.

Gheorghe Daragiu

Posteritatea lui TITU MAIORESCU

Posteritatea unui scriitor intră obligatoriu în biografia lui ca o componentă inevitabilă. Una este biografia scrisă la puțină vreme după dispariția...

Titu Maiorescu a fost contestat în timpul vieții, a fost contestat după moarte, dar mai ales a fost contestat după cel de al doilea război mondial...

asemenea consideră că care vădese un raport special între Titu Maiorescu și biograful său...

POEZIE

UN PEREGRIN PE TĂRÎMURI UITATE

Originar din „fabulosul spațiu al Văii Buzăului”, Florentin Popescu se vrea un scriitor complet: poet, publicist și editor...

Generat de lectura cercetărilor orientalistice ale lui Constantin Daniel, cum și de cea a cărților lui Iona, Naum și Tobit ale Vechiului Testament...

Reînviind prin imagini una dintre primele înjghebări de civilizație umană — cea sumero-asiatică, avind drept centru „cetatea cea mare a Ninivei”...

Simion Bărbulescu

Intrevăd în Peregrin la Ninive un peregrin în propria inimă...

M. Ungheanu

exact spus. Intre acele timpuri și acum. În vârstă lui Zamolxis nu suferă. În acest proces — să-l numim așa — de comunicare mitopoetică...

M. Ungheanu

PROZA

DRAGOSTE STUDENȚEASCĂ

Asa s-ar putea subintitula romanul lui Adrian Grănescu recent apărut la Editura Dacia sub titlul O dragoste ca oricare alta...

STUDII

BUCUREȘTI CRITICULUI MUZICAL

Pe Eminescu, de pildă, „vremea” sa l-a redus la (marea) tăcere fiindcă voia prea radical să o determine și s-o schimbe...

Mare activist pe tărîmul culturii noastre de mare aură, longeviv și cu parte de lauri în timpul vieții...

IOANID ROMANESCU: Zamolxis

noul volum de versuri al lui Ioanid Romanescu, intitulat scurt și cuprinzător Zamolxis (Editura Cartea Românească, 1986)...

lăzind — / cînd sclav, cînd rege numindu-mă // dar care adevărat rege nu acceptă // să fie sclav pentru poporul său // în loc deschis și marmora învechindu-se // devine piatră obisnuită...

Valentin F. Mihăescu

COMPENDIU

MARIAN DRĂGHICI: „Despre arta poetică. Versuri, imnuri și cantilene”. Editura Cartea Românească. Volum de căutări poetice puse sub un motto din Marcel Proust: „Al băut la toate uşile care nu dau nicăieri și de singura prin care poți intra și pe care ai căutat-o în zadar o sută de ani...”

JOHN BOARDMAN — Grecii de peste mări. Traducere de Maria Alexandrescu Vianu și Petre Alexandrescu. Introducere, note, dosar pentru Marea Neagră și glosar de Petre Alexandrescu. Editura Meridian, colecția „Biblioteca de artă”. Lucrare dedicată „nenumăratelor”

FRANK NORRIS — O înfăptuire din Chicago. În românește de Corina Vasilescu. Editura Univers, colecția „Clasici literari universali”. O trilogie — neterminată din pricina morții premature a autorului — urmărind speculațiile comerțului și Burselor granelor și suferințele țăranilor în societatea americană din prajina începutului de secol XX.

KAREN BLIXEN — Din inima Africii. Traducere și postfață de Gabriel Găftă. Editura Cartea Românească. O carte care a devenit best-seller după turnarea filmului „Out of Africa”, descriind experiența la 17 ani petrecuți în Kenia. Autoarea este cunoscută cititorilor români sub pseudonimul Isak Dinesen — Săste povestiri gotice și Anecdote ale desinelului, Editura Univers, 1963.

MARTIN HEIDEGGER — Repere pe drumul gândirii. Traducere și note introductive Thomas Kleininger, Gabriel Liiceanu. Editura Politică. Volumul care a stat la baza actualului editii românești a fost alcătuit de Heidegger în anul 1937, din lucrări publicate de-a lungul unei perioade de 33 de ani (1928-1961) cu intenția de a reface un itinerar al gândirii, fiecare dintre studiile, prelegerile sau conferințele prezente căpătînd semnificația unor „revere” constituindu-se sub configurația unui „drum”.

MIHAIL FLORESCU — Ingerul morții. Externinătorul Dr. Mengela, Editura Albatros. Documentar care înțeasă să refacă o parte din viața și activitatea criminală a doctorului Josef Mengela, direct răspunzător de gazarea a aproape jumătate de milion de oameni precum și de uciderea a mil de copii, majoritatea gemeni, supuși la chinuțoare experiențe genetice.

Realizări și perspective în ingineria genetică. Coordonator Mihail Florescu. Editura Politică, colecția „Filosofie și știință”. Culegere de articole elaborate de oameni de știință, medici și biologi, agronomi și zootehniști, specialiști în industria chimică și alimentară, prezentînd „unele din cele mai fascinante realizări ale biologiei moleculare”.

posterității și a fi cunoscut — în măsura în care eminescologia a intrat în interesul publicului larg și a devenit buclă în întregul popor — chiar și numai din pricina joncțiunilor sale cu cercul intim ori literar al lui Eminescu. Destul de prolix în creația sa poetică, dramatică și deosebit de concisă în traducere, după ce se știe, într-un indirect el a fost pus în concurență pentru premiul Academiei din 1887 cu însuși genialul poet. Eminescu însă era deja căzut sub vîrșii și a avut sorți de cîștig tocmai el, Iuliu Roșca, și tocmai cu drama sa Fata de la Cozia (apreciată de Maiorescu și de cercul său, criticată de alți critici), Iuliu Roșca a mai vrut să-l urmeze lui Eminescu și în dragostea Veronicăi Mică, din partea acestuia primind însă — în cuvinte prietenești, tandre dar ferme — un răspuns de inadecvare. Dar, să fim bine înțeleși, nu vrem nicidecum să facem din omul nostru un eventual Salieri; amănuntele redată mai sus sînt doar marginale și se pot bine pierde sub anula în nolanul altor semnificații.

Cartea pe care acum o editează Despina Petre în Editura Muzicală a lui I. Roșca — De prin București. Muzica la sfîrșit și început de secol. 1882-1904, selectează din cronicile muzicale pe care acesta le-a semnat în revistele Familia, Doina și România muzicală între numiții ani. După cum se vede, avem de a face cu o antologie, care nu urmărește neapărat activitatea unui croniclez muzical, ci oferă a unei personalități în domeniul (altfel ar fi prărit textele sale și din alte reviste ori i-ar fi urmărit scrisul și după anul 1904), ci una care încearcă să releveze îndosebi măsura în care scrisul său — despre viața muzicală reușită și oclănescă — forțată și rafinamentul societății bucură de la finele veacului trecut. Cronicile reușesc realmente să radiografizeze societatea și spiritul românesc de la sfîrșit și început de secol. Asemeni de pildă unui Nicolae Filimon, Iuliu Roșca este de apreciat ca făcînd parte dintre fondatorii criticii muzicale românești și dintre primii mari contribuabili la opera de consolidare a artei muzicale naționale prin intermediul criticii. Recenta ediție recuperează și astfel reintegrează numele acestui singurcinos în fondul personalităților care sîntesc și istoria muzicologiei.

Marin Marian

IA TIMPUL PREZENT

Țara noastră s-a transformat dintr-o țară cu o industrie și agricultură slab dezvoltate, într-o țară cu o industrie puternică, modernă, organizată pe baza celor mai noi cercetări ale științei și tehnicii și cu o agricultură socialistă, înaintată. Merită subliniat faptul că fondurile fixe productive reprezintă în prezent peste 2,5 trilioane lei, față de numai circa 80 miliarde lei, în anul naționalizării, când producția industrială a crescut, în comparație cu 1945, de peste 120 ori, iar agricultura de peste 6 ori, ca venitul național a sporit de peste 32 de ori — și, pe această bază, s-au asigurat fondurile necesare dezvoltării forțelor de producție, a întregii societăți, cit și ridicării necontenite a nivelului de trai material și spiritual al poporului. Se poate spune că, practic, în totalitate, baza tehnico-materială a societății noastre a fost creată în anii construcției socialiste, îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului. Aceasta a asigurat realizarea marilor transformări, victoria socialismului în România și trecerea la fazea societății socialiste multilateral dezvoltate!

NICOLAE CEAUȘESCU

Casa în patru ape

O biceul a lucrat și în cazul lor. Ea a venit cu patruzeci de prajni, loc de casă, și o vâcuță, el — cu brațe tinere, bune de muncă și ceva bani. I-a câștigat în câteva săptămâni din Transilvania, apoi s-a întors la locul de baștină. Bătea vânt de înnoire și în partea aia s-a Moldovei. Se vorbea că la Bucecea, pe malul Sireului, va fi o mare fabrică de zahăr. Asta se întâmpla în '58, an în care Gheorghe și Avonaru s-au întors din Transilvania și a trimis pețitorii la Adela, fiică de „mijlociași”, una din așchile Poenariilor, familia bine văzută în sat. Oamenii cinstiți, cu avut sporit numai din propria sudoră. Cu toate acestea abia după șapte ani și-au văzut casa „în patru ape” cu adevărat terminată, deși nici Adela și nici Gheorghe nu erau oameni risipitori sau abiați după luxuri. La un an de la nuntă li s-a născut Elena, cea care acum case ani și jumătate avea să-i facă bunici. Bunici tineri, bine așezați în satul cu aer de oras. Apoi, în '62, s-a întemeiat gospodăria agricolă colectivă. Printre primii înscrisi a fost și Adela Zăvonaru. Avea și ceva mai multă carte la vremea aia, în comparație cu femeile din Bucecea. Au numit-o seafă de fermă — la cultura mare, vegetale 1". În același an, 1967, i-a născut pe Traian, azi mecanic în cimpia Banatului, tată a doi copii. „Nevastă-sa are nume frumos, — zice — o cheamă Brîndușa și-o fată de mers Adela la cei de la Agromen și i-a lăsat pe nepușă mază, dacă încercă să o tragă pe sfior. Nu-i ierta, ba, zice ea, li mai îndreptă cu sfada. Intre timp Gheorghe a devenit lăcătuș la fabrica de zahăr, iar după-amiezele rînea (și rînea) în ogrădă. Au grajd de unspe metri, cu vacă, vițel, apoi cociță cu porci, păsărele, o grădiniță de zarzavat. Gheorghe e și țăran și muncitor, laolaltă. Familia a avut întotdeauna ceva porumb, cartofi și sfeclă de zahăr în acord global. Au fost ajutați și de feciorii mai mici, Daniel și Stelian. Daniel de acuma lăcătuș, coleg de lucru cu tatăl, Stelian a intrat în ultima clasă de liceu. (Va absolvi același liceu

Stăpîni și increzători

Întreb ce înseamnă pentru dumneavoastră a cuteza? și răspunde: „A te menține liber de prejudecăți”. Replica aparține maestrului principal Nicolae Macovei de la atelierul de tratamente termice al întreprinderii de tractoare și mașini agricole din Craiova.

Schiță de portret: Nicolae Macovei, 53 de ani, căsătorit, tatăl a doi copii; soția — profesoară de filozofie; absolvent al liceului și al școlii de mașinări (cursuri serale); cititor literatură tehnică în limbile engleză și rusă (insușite la cursurile școlii populare); 36 de ani vechime în întreprindere; autorul a 6 (șase) invenții și 29 de proiecte (Pentru mașina de călăre a primit brevete și din S.U.A., Anglia, R.F.G., Italia și Franța); curiozități — nu are și nici nu-și dorește autoturism, la și de la fabrică vine și pleacă numai pe bicicletă; nedumerire — „de ce nu se predă intenționa în școli?”

— Tovarășe Macovei, de ce atîta înverșunare împotriva prejudecăților? — Vă amintiți că scria profesorul Mălai despre cum începe o idee? Zicea așa: o idee începe prin a fi un paradox... — ...continuă prin a fi o banalitate și sfîrșește prin a fi... — ...o prejudecată! De asta nu sufăr eu prejudecățile. — Cum se scapă din capcana asta? — Nu neg că „trebuie să fii dotat de natură”, cum se spune, dar așa sînt marea majoritate. Vă rog să mă credeți că eu am ajuns ceea ce sînt nu atât datorită propriilor mele calități — bineînțeles că au contat și acestea — dar meritul cel adevărat, nu cel aparent, este al societății care mi-a creat condițiile necesare. Astfel de condiții avem aproape toți. Prima prejudecată care trebuie învinsă este asta: să-ți scoți din cap că nu poți. — Și care ar fi a doua? — Aceea că numai alții sînt în stare să obțină performanțe. Asta — tot o prejudecată! Auzi pe cine unii: „N-au reușit ei — aia” cu tehnica lor înmănușată... Păi dacă n-au reușit înseamnă că n-au știut! Fiecare poate citi știe, iar știința se asimilează învățînd. Numai să cutezi.

Pe înțelesul inimii

bucuria de a scrie despre bistrîteni este egală cu un cer de stele neacoperite. Trec prin sate pretrece-n minuni, intru în orașul reședință de județ și simt că m-am reîntîlnit cu adevărata mea inimă: o inimă în care translația vechi-nou rămîne numai o comparație, dar ce comparație...! — Să-ți recunoști unul cite unul curcile de creștere, sevele tîșnind dintre palmele gîlei și, pentru încă o mie de alte asemănătoare motive, să-ți cauți mereu locul de odihnă. O penetrare de gânduri întreprindînd focul cel nestins al vîntului din care am purces; căci, pentru mine, fi-nutul bistrîțean constituie acea patrie-mică din care mi-am ridicat în patru puncte cardinale privirile, iar dimensiunea unui astfel de zbor mi-avînd dreptul să iau act de traiectorie cea mare a ființării mele în Patrie. Văd Cetatea Bistrîței cu fiecare dintre bastioanele ei apiculate în afara zidurilor, să vadă străjerii din care parte a vremii va veni fulgerul. Din turnurile acestor de țană am învățat și eu dansul frunzelor care de bunăvoie se lasă la pămînt intru perpetuarea germinării. Și fiecare colină transilvăneană sîm de mamă, și tot ionathanul ce luminează sîrile-n ferestă, e veghe de prunc; dar... pentru țihna asta toată ne-a fost țărna trasă nu o dată pe roată.

Acum cînd batem la trezoreria Marii Uniri, efigia a sapte decenilor, datorită mea — și surig lumii că tubesc aceste dilme ridicate — precum acoperisurile pe podul palmelor. Iubesc toposul desfășurat după umbra unui arc voltaic și pentru că-i timp și anohim în țară și pace la hotărî, la cea astral sistem cu toți prezenti la spectacolul de limbă și istorie ale Ardealului. Apocripă-mă peste herbul acestei sorgente vin și mă întreb: de cite ori să ne fi trecut, de la împămintenirea noastră aici, lama autumnală prin vîsceratul trup? Am fost mereu prezenti în stația aceasta, noi cei din Țara-de-dacilor-de-păduri, lupăcune pentru țară.

Ne adună marea în fiecare anotimp dar mai cu seamă în octombrie-noiembrie-decembrie: cînd străjerii se trec din mîere-n-mest, bostanul rădăci pramite în ogrădă iar cocuruzul scînteiază în boabe aurore cosmice. Ce alți timp cronologic mai potrivit, pentru a citi Adunările Naționale din 1918? În anul 1918, în vor răsună sacre surse de ani de așteptare documentară a satului în care am văzut lumina zilei. E mult? E puțin? Dar, oare cite alte nații se pot mîndri cu semne aite de palpabile ale detărmărilor lor în spațiul și timp? Un sat adunat în căzărul Căminca cu sat, Costiș, Hîșiori și Făclărești. Un sat ce țărani țărani, cu dascăl; dascăl și cu cele din milenii urcînd din vreme, prin tîrzi și migala arheologilor, către noi.

Am văzut mai zile trecute, în vitrinele „Muzeului de istorie” al județului Bistrîța-Nășăud, efigia a sapte decenilor, datorită mea — și surig lumii că tubesc aceste dilme ridicate — precum acoperisurile pe podul palmelor. Iubesc toposul desfășurat după umbra unui arc voltaic și pentru că-i timp și anohim în țară și pace la hotărî, la cea astral sistem cu toți prezenti la spectacolul de limbă și istorie ale Ardealului. Apocripă-mă peste herbul acestei sorgente vin și mă întreb: de cite ori să ne fi trecut, de la împămintenirea noastră aici, lama autumnală prin vîsceratul trup? Am fost mereu prezenti în stația aceasta, noi cei din Țara-de-dacilor-de-păduri, lupăcune pentru țară.

Am comparat în gînd imaginea uzinei moderne de azi cu aceea fixată pe cartonul îngălbenit de trecerea anilor. Și-am înțeles, o dată mai mult, ce înseamnă ca muncitorii să fie stăpîni, increzători și cutezători. Stăpîni pe uneltile și pe munca lor. Increzători în politica partidului nostru comunist. Cutezători pe baricadele nouului.

Mirecea Bunca

Orașul soarelui

„Iubesc marea, și s-o spun, știind că de ce sînt om de munte, din bătăliele mele, sperie tale vijelișoare amîntă lucrul cu excavații sau buldozerul și me trece la spațiul și mătură. „Am fost căzărul și lăcătuș Simionescu, primarul noii cetăți industriale-comerciale și turistice, cînd a trebuit să abandonăm un amplasament de bistrîci, pentru a permite specialiștilor să scoată la în-

țări, coliere și o gamă de vase de ceramică, sînt date a fi apartinînd secolului III-II î.e.n. Urmele altei colectivități stabilite în aceste locuri, identifică prezența unei populații dacice libere, pătrunsă după anul 71 pe teritoriul fostei provincii romane, Dacia. Nu lipsite de interes în stabilirea continuității noastre în acest leagăn dintre coline, sînt și cuptoarele cu boltă, și cele două bordeie conservate sub vîlul de pămînt încă din sec. XI-XII.

„Fetele, toate tri! să rămîie pe vatră; pămîntul asta să-l lucră cu sînt și nepoții. Fiecolori? La școlă-l-o purta, să aibă cite purta grîia țăranelui la cantelariile stăpînirii.” Vrăbii ca de fum, amînirile care-mi vin peste ani, din decembrie zeala în care nînsorea ne căpătusea gearurile și numai jărătucul din gura sobei învălîia în zărilor de basm casa bunicului. Așcutam, deși o știam pe de rost, povestea „domnirii” unchilor mei: „În cloaceci și cu sumane au făcut gimnaziul”. Merindea le-o duceam de acasă o dată pe lună. Prindeam caii la sanțe și după zece de galopuri, hamurile erau albe de spume. Treceam prin sate nășăduene și-n zarîștea ferestrelor vedeam țărînii roșii în vetre. Numa' o dată să-mi întind mîinurile spre ei; așa ziceam dar în oaream niciodată. Mă așteptau fîciorii mei și de aceea să fie oameni cu carte, să poată zice ei ceea ce eu nu am putut să-o fac atunci la Adunările din '18, cînd bucuria a mare mi-o aprins în vine sîngele.”

Cînd cei din neamul meu au hotărît să-măși trimită copiii la carte, au fost convînși că numai așa vor putea să înalțe din ei și prin ei, meleagurilor de acasă, țării, — coloane de nemurire spirituală. Vițiile românilor de dincolo de Carpați s-au contopit mereu cu dragostea de Țară într-o proporție egală de curaj, sacrificiu și sublim. Aici cred că este și locul de drept al mosului meu; prin el văd clar clipa mărețată a Marii Uniri. Cînd îmi vorbea de zilele de atunci, omul avea în ochi lacrima de bucurie iar povestirea-i devenea limă: „Venisem de pe front cu o năduire de schiță, aproape eram vîndecat și „ordinul” mă chema iar în cîntina din bucărele înghețate de pe front. Dar, n-o mai fost vreme... Dacă am fost delegat la „Adunările” de la Teaca, de la Bistrîța? Am fost fata mosului, cum să nu fi fost, numa' că asta-i istorie, nu mai este poveste.”

De cite ori merg spre casă, prin pasul Predealului, privesc stîncă în formă de inimă în care a sat înfiptă ca o mare durere, borna de granită. Trupul și sufletul se înfioară ca dinaintea locului unei mari bătălii cîștigate. Privesc apoi pe țărani țărani și țărani și țărani, cu firească supranumeri cu harta economică actuală, trăiesc bucuria de-a săi că spațiul de dincolo de munți a crescut odată cu țărani uimitor, pe verticala lumii.

Melania Cuc

Inima Unirii

Cu trei suri în frunte sînt eroii noștri, Povestiri în basme și cîntăți în doine — Trei culori Carpații înconjoară-n horă — Inimile noastre spre unire bat!

Ne simțim aproape gîndul și-ntruparea, Portul și colindul într-o răsufare, Plugul și cu brazda, spicul și cîntarea, Chiar privighetarea cînd doinește-n zori.

Pentru fericea albă ce-o purtăm Ne e sărbătoare un decembrie pur, — Început de iarnă și-un colind cîntăm — Vechile hotare șterse sînt de-acum... Cîtă bucurie poate să-ți întoarcă Cel care-ți întinde mina lui de frate, Brazii se înalță într-un verde pur — Ghioceii încă n-au găsit hotarul!

Că ni-i visul astăzi tainică zidire, Țara ni-i rotundă ca înaltul soare, Inima ne bate doar de fericie Și pulsează-n România noi izvoare!

Azi să ne-nflorească România nouă! Vrednică intrupare într-un veac de soare — Patria ni-i dată pe vecie nouă

Și-un atom îi sîntem fiecare Într-o preschimbare Doar de vis și rouă!

Ion C. Ștefan

Dintotdeauna...

Unirea nu a fost doar vis Tănuit în culele inimilor Ca să le încalzească bătoia Și să lumineze ochii înlăcămării...

Unirea nu a fost doar ideal Rodit pe plaiul doinelor, Înflăcărat în anii de luptă Spre izbînda istoriei patriei...

Unirea a fost dintotdeauna O realitate, numai a noastră, O realitate românească, Momenită din moși-strămoși, Venind spre noi din străvechime, Hîrîndu-ne pe toți, Odată cu laptele mamei, De unde am supt dulcea ei putere Și dragostea pentru toți frații De un gînd și de o țară...

Unirea a fost dintotdeauna Adevărată și adevă realitate, Realitatea noastră românească, Numai și numai a noastră...

Unirea este efigia noastră de suflet, Modul nostru de a trăi Acum și în veșnicie.

Viorel Cozma

Viorel Cozma

CĂRȚILE UNII

Cronica evenimentelor cardinale

Realia epică a lui Petru Vintilă se configurează tot mai clar într-un vast ciclu epic, axat pe marile evenimente cu caracter definitoriu în istoria națională. Sunt romane despre marile evenimente istorico-politice în care firul dominant este dat de idealul independenței și unității naționale. Istoria este observată într-o desfășurare organică, iar marile evenimente în interdependență. Marea Unire din 1918 a fost anticipată de alie evenimentele, spre exemplu Unirea din 1859. Un asemenea moment a trebuit să fie întărit de lupta antifascistă, în efortul general de eliberare și păstrare a independenței țării.

Toate aceste momente — și altele — le găsim în ciclul epic al lui Petru Vintilă. De altfel, prozatorul însuși a mărturisit că a dorit să dea „la lumină o cronică epică a națiunii românești de la sfârșitul secolului XVIII până în zilele noastre”. Cap de serie va fi romanul *Rosta* (1984), integrându-se vastului ciclu epic, între altele, *romanele lui Petru Vintilă refac epic o parte din evenimentele celor două războaie mondiale. Muntele și Iluzia* (II) își desfășoară acțiunea pe două planuri — unul care urmărește aproximativ linia acțiunilor militare din primul Război Mondial, al altuia care urmărește situația din Capitală, viața lui Matheu Carabela. De fapt, „craii” — Matheu Carabela, Nicu Sergescu, Vasile Grama, Sever Popescu — trăiesc diferit războiul. Și în acest roman istoric, apar ca personaje literare multe persoane identice cu cele din istorie, dar numele real, altele cu numele schimbate. Matheu Carabela este, evident, Mateu Caragiale (dacă ar fi să ne referim doar la invariabila întrebare pe care l-o pune Maloescu, sau la prezentarea făcută de Pădulescu-Moșu pe cîntec aflau încheși la „Infernal” în timpul ocupației germane a Bucureștiului). Sever Popescu este autorul „Proclamației” difuzată în rândul populației, îndemnând la luptă pentru independență și unitate. Nicu Sergescu este medic militar, cu un acut simț al datoriei. Apar în roman rapide schimbări de planuri, prezentarea acțiunilor curajoase și spectaculoase ale „Grupului Cerna”. Mai e de remarcat în roman Janca Dragalina (vrăjul generalului Ion Dragalina), prototip pentru a exemplifica replica modernă a Odissei, care stătea lângă ardeleni, băntâni, bucovineni au reeditat-o, parcurgând mii de kilometri pentru a ajunge pe teritoriul românesc, după ce au părăsit armata austro-ungară. Acțiunile acestora, atitudinea lor, poate nu întotdeauna exacte și în totalitate cunoscute, sunt între episoadele interesante, și totodată prețioase, din lupta pentru realizarea Marii Uniri.

Dacă *Muntele speranței* prezintă evenimente din perioada premergătoare Marii Uniri, romanul *Orașul încercuț* reface epic episoade dramatice din al doilea război. Structurat pe trei părți, romanul lui Petru Vintilă fixează existența unui oraș — orașul N. — în anul de sfârșit al conflagrației mondiale. Modestul oraș N. așezat în Banat, în pacea de graniță a țării, devine o localitate, în același timp cu un destin tragic și eroic. Prozatorul însuși legea din întâmplări un oraș supuse previzibil sau întâmplător unor evenimente neașteptate: „Unele orașe, în tocmă ca și unii oameni, au un destin tragic și eroic. După o lungă existență mediocră, ele apar impondibile pe neașteptate cu o supraabundare aureolă. Pe drept cuvânt te întrebi unde

au fost și cum au stat pînă atunci acoperite de marile enciclopedii care scriu și despre cele mai mici găzduiri. Au fost Wagram și Eylau, Verdun și Piave. În toate aceste patru localități — și exact în zilele cînd ele au intrat atît de singeros în istorie — au fost prezenți, între alții, și soldații originari din modestul oraș N.”. În acest modest oraș de la marginea țării se va înscrie o pagină eroică din al doilea război. Petru Vintilă folosește, ca și în alte romane ale sale, documentul, topind în ficțiunile romanului evenimentele epice pornite din realitate. De altfel, pentru a preîntîmpina obiecții, autorul notează că: „Numele din acest roman, în afară de câteva, notorii, sînt fictive. Orice asemănare cu nume reale este absolut întîmplătoare și nedorită de autor”. Acțiunea romanului își întinde acțiunea pe perioada cuprinsă între primăvara și toamna anului 1944.

Octavian Damsa se deplasează spre Orașul N. avînd sarcini să organizeze activitatea comunistă și să pregătească orașul pentru actul insurrecțional de la 23 August. Este arestat în trenul ce pleacă din Timișoara spre Berzovia într-o mal amplă acțiune a siguranței de a-l anihila pe luptătorii comunisti intervenția Norei, care-l avertizează pe doctorul Mircea Vancu, din orașul N., de această arestare, face ca acțiunea repressivă să nu-și atingă scopul. Octavian Damsa era un luptător comunist cu multă experiență în activitatea de ilegalist și reușea să evadeze din casa unde fusese arestat. De altfel, el trăiește în Banat sub nume fals, Ion Găletaru, dîndu-se drept unul dintre foarte mulți refugiați moldoveni care erau atunci prin aceste ținuturi. Ajuns în orașul N., Octavian Damsa organizează lupta împreună cu ceilalți comunisti de aici sau cu alții, atașați luptei de eliberare de sub dominația hiteristă. — Mircea Vancu, Maria Davidescu, Pavel Bria, Copăcean, Pavel Surducan, Frantisek, Meila Surducan. În oraș se răspîndește frecvent manifeste îndemnînd populația la rezistență față de ocupanți și pregătind-o pentru momentul insurrecțional. Acțiunile siguranței se înmulțesc și ele. Inșă fără rezultate spectaculoase. Practicile lui Vartias, însușiurile lui Futorovici nu se soldează cu rezultate satisfăcătoare.

Romanul surprinde și actul de la 23 August în orașul N.: organizarea și activitatea Comitetului orașenesc al Partidului Comunist, lupta unităților militare și a formațiunilor patriotice. Dar acțiunea nu se încheie aici. În roman este surprinsă și încercarea de ofensivă a trupelor germane. Aflat în apropierea frontierei, în orașul N. se reinstaurează forța militară hiteristă ajutată de legionarii (Nicolae Modorcea). Priej pentru prozator de a observa caionismul, falsul patriotism, Conducătorul revizuit. „Seme-nicul”, Livius Cosma, își pusese revista la dispoziția noul conducător mai înainte, acum încerca să distrugă numele respective. Se oferă chiar să-l arate legionarului Modorcea pe luptătorul comunist Octavian Damsa. De altfel, romanul scoate la lumină și Orașul încercuț de persoane năje dubioase caracterologic ca Anton Cosma sau Benedict Popescu-Zimnicea. Pînă în final romanul își bazează epica pe evenimente istorice cunoscute, pînă la deplina eliberare a teritoriului țării.

Romanele lui Petru Vintilă sînt scrise cu nerv, jurnalistic, sub mesajul urgenței; dar rămî-nim remarcabilă, așa cum a dovedit-o și în alte romane, integrarea faptelor oferite de document, de trăirea reală, în ficțiunile romanului, distilarea ei în materia epică. Cele două romane — *Muntele și Iluzia* și *Orașul încercuț* — tratează pe evenimente majore, dovedesc forța prozatorului de a crea un amplu ciclu epic.

Alexandru Ruja

Dreapta lucrare

Urmare din pag. 1

tatea etnică n-a putut fi zdrobită. Limba ne-a fost patria și ea a generat un mod propriu de gândire și acțiune.

Actul de mare dreptate istorică de la 1 Decembrie 1918 nu s-a petrecut dintr-o dată. A fost pregătit de sute și mii de ani. În hrisovul nostru de aur stau înscrise cu purpură nume de eroi: Basarab, Bogdan, Vlaicu, Mircea cel Mare, Alexandru cel Bun, Vlad Tepeș, Iancu de Hunedoara, Petru Rareș, Ion Vodă Viteazul, Mihai Viteazul, Matei Basarab, Dimitrie Cantemir, Constantin Brâncoveanu, care și-au apărât patria și-au aspirat la înfăptuirea unității. Realizînd chiar și pentru puțin timp unirea Țărilor Române în 1600, Mihai Viteazul „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Tara Moldovei”, obiectivul. Revoluționarii de la 1848 luptau nu numai pentru revendicări de ordin social ci și pentru unitatea națională. „Noi românii nu vom putea fi puternici — scria Nicolae Bălcescu — pînă cînd nu ne vom uni cu toții într-unul și același corp politic. Să ne concentrăm toate forțele noastre întru un singur popor, într-o singură voință.”

O mare victorie în procesul de constituire a unității statale a poporului român o constituie unirea Munteniei cu Moldova la 24 ianuarie 1859, unirea înfăptuită în curtea opoziției „în afără”, prin propriile forțe de popor. Era doar o primă etapă de larg răsnet internațional cum avea să fie și cucerirea independenței la 1877. O logică a faptelor istorice, a demersului politic.

Lupta pentru Marea Unire a continuat și cu mai mare încredere. Intrarea României în primul război mondial de partea Antantei cu scopul de a elibera teritoriul de peste munți a accelerat acțiunile clasei muncitoare, țărănimii, intelectualiții. În perioada de dinaintea datei de 1 Decembrie 1918 întreaga viață politică și socială era dominată de o nemălințită eforcărență, de un nou și puternic spirit revoluționar. Preșăritele pentru Marea Adunare Națională de la Alba Iulia erau de un entuziasm fără seamăn; erau zile de bucurii, dar și de imensă răspundere. Ziarele vremii adreau chemări înfăcșurate: „Veniti cu toții la Marea Adunare Națională care se va ține la 1 Decembrie în Bălgradul lui Mihai Viteazul. Veniți cu mîile și cu zecile de mîi! Lăsați pe o zi grîniile voastre acasă și veniți în această zi vom pune temelii unui viitor bun și fericit pentru întreg neamul nostru românesc. E ziua cînd se va hotărî asupra sortii noastre o vesnicie. Veniți și jurați că ne despărțim vom fi și unit rămînem de aici înainte ca frații noștri de pe tot cuprînsul pămîntului românesc.” („Unirea” din Bla). 28 noiembrie 1918). „Noi acum avem să dovedim că lupta noastră a fost izvorâtă din porniri generoase și nu din pofta brută a de a schimba rolurile spre a deveni din împiați, împiațitori, din oprinați, opresori, pentru că dacă am face aceasta ne-am lipsi pe noi înșine și existența noastră națională de baza morală, precum s-au lipsit de aceasta opresorii noștri, prăbușindu-se tocmăi din cauza lipsei acestei baze morale.” („Drapelul” din Bla) 28 noiembrie 1918). „Nu mai este un secret pentru nimeni că Adunarea de la Alba Iulia va desfrîna pentru vece barierele pe care mîni străine le ridicase între noi. N-avem nevoie să ne-o spunem unul altuia; e destul să ne privim în ochi pentru ca să ne convingem că ceasul a sosit. Cuvîntul, păstrat pînă acum în

cutele cele mai adînci ale sufletului, se va rosti unanim, mărit și nestîmătat. Unirea noastră va fi indiscutabilă.” („Glasul A-dealului” din Brașov, 30 noiembrie 1918). „Pe pămîntul istoric de la Apulum... pe locul unde și-au vărsat singele eroii libertății Horea, Cloșca și Crișan, națiunea română își va proclama suveranitatea. Vișul unui viitor luminos, al unei afirmări naționale, al unei uniri a tuturor românilor de pretutîndei se împlinesc mine.” („Schassburger Zeitung” din Sighisoara, 30 noiembrie 1918).

În zori acelei zile memorabile de 1 Decembrie la Alba Iulia, pe Cîmpul lui Horea, peste 100.000 de oameni sosiți acolo pentru a constitui un act legitim, de mare demnitate și progresist deopotrivă, alături de cei 128 de delegați, adoptau istorica Proclamație prin care Marea Adunare Națională hotără unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Patria Mamă — România „pentru toată veacurile”. Se împlinea idealul de veacuri. Idealul unui popor împărțit vremelnic de sorți potrivnice, unui popor unit pururea prin grai și port, prin tradiții și simțăminte.

Atunci, în acea zi, istoria românilor s-a scris cu dreptate. Toată suferința românească trăia laolaltă într-un stat. Idealul poporului a fost înalt și curat, a fost adevărat și temerar, strălucirea în steaua încrederei. Lupta pentru Unire s-a dus cu arma și cuvîntul, cu forța argumentului istoric, de netăgăduit în dovezile purtătoare de certitudini. Actul de la 1 Decembrie poartă o unică semnătură: voința unanimă. Identitatea noastră, dintru începuturile sale, e așezată Coloanei fără a fișit, cu temelii în pămîntul etern al patriei, ridicîndu-se la albastrul păcii de senin. Istoria noastră e unică în unitatea ei, înțelegând din generație în generație ca o profundă iubire, fără de care viața s-ar clătina la cea mai firavă adiere de vînt.

sorin teodorescu

Veșnicie

De mii de ani, pămîntul nostru
N-a pregătit să ne hrănească,
De mult, de cînd radește grînu-
Cimpia blîndă, românească.
Din vremuri vechi sînt plini Carpații
De mînie și de sînie
Iar Otul și Argeșul se vîră
În matca Dunării bătrîne.

De mii de ani cunoaștem prețul
Iubirii și al suferinții
Și ne-ngropăm în sat, aproape,
Bunicul, frații și părinții.
Și tot de-atunci purtăm în noi
Nestînsă dragostea de țară
Așa cum ne-au lăsat-o-n sînge
Români de odinioară.

De mil de ani sîntem stăpîni
În țara plină de balade
Și-avem în toată lumea foima
De oameni demni și cumsecade.
Iar dac-au vrut să ne alunge
De pe pămîntul nostru alții

„Vrem să ne unim cu țara” — monument de pe Cîmpia Libertății de la Bla, operă a sculptorului Ion Vlasiu

O idee literară de dincolo de timp

Imaginația literară a Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 comportă o linie a taboul momentului propriu-zis ce se poate, de bună seamă, reconstitui și documentar) cel puțin încă trei aspecte care ajută la o mai bună fixare a materiei din punct de vedere istoriografic. Acestea definesc, în fond, un proces ce nu începe, de bună seamă, în secolul al XIX-lea și nu se încheie atunci, înți de toate, se evidențiază ideea continuității unei acțiuni românești de reîntregire, unde participă toți cei care înfăptuiesc momente fundamentale ce se orînduiesc în chipul unor adevărate ore astrale ale acestui popor: independența, cîștigată după un război greu, în 1877—1878, unirea Principatelor Române, în 1859, revoluția de la 1848 și celelalte revoluții ce o antecipează, aceea a lui Tudor Vladimirescu, la 1821, și a lui Horea, la 1784. Dar înainte de acest secol, al XIX-lea, al revoluțiilor și al ideii naționale, un voievod de la miazăzi de Carpați, Mihai Viteazul reunise cele trei țări românești în ideea de a reîntregi vechea Dacie ce constituie, la români, stratul de fundament. Oriunde se evidențiază, în istoria românească, un episod ce invocă dreptul naționalității și al stăruinței pe teritoriul propriu moștenit încă din vremuri imemorabile, oriunde se produce un gest ce are în vedere independența (politică, spirituală, culturală), oriunde se vorbește despre unitatea românilor din toate locurile unde viețuiesc ei, există o dimensiune unio-nistă, o idee a realității, ca ideal, a Marii Uniri.

Inșă întregirea României se înfăptuie în urma unor evenimente produse în cursul unui război ce căpătase extensiune europeană, conflagrație ce se încheie, pentru români, cu actul definitiv al Unirii; astfel în-cit, un roman dedicat înfăptuirii războiului mondial este, prin învență, și un roman ce con-

ține în latent idealul Unirii. În ceea ce se numește deobicei „proză de război” (a celui dinții mare război din istoria umanității), ideea unității românilor se impune de îndată astfel încît vom putea spune și noi că Otuz, Mărășești, Mărăști sînt clipe fundamentale ce vor face posibilă Alba Iulia. Inșă epopoea (o epopoe posibilă, pe care istoria obiectivă a scris-o însă) nu se încheie, de bună seamă, aici, unitatea românilor fiind o temă posibilă pentru romancier și în vremurile de după 1918, în cursul unei istorii ce nu s-a mișcat o vreme într-un chip armonios; alte clipe, ce se vor lega de a-buzivul Diktat de la Viena, de războiul pentru eliberarea țării — purtat după 23 August 1944 — intră în această categorie de teme literare ce exemplifică un impresionant proces de reîntregire și de definire.

Cărțile Unirii vor fi, așadar, acelea ce privește stăruința autohtonilor în Dacia veche aceea ce pot înfățișa (și au înfățișat) lupta acestor popor din Carpați împotriva nă-văliitorilor de orice fel, aceea ce ne restituie chipurile de Pantheon românesc (pe Stefan cel Mare, pe Vlad Tepeș, pe Mihai Viteazul, pe Brâncoveanu), sînt cărți ale revoluțiilor și ale eroilor ce definesc acest fenomen, sînt, desigur, cărțile unirii din 1859 și ale Independenței depline și definitive, ale Albe-lulii și ale, încă recentelor în memorie (o memorie colectivă unde au încăput mii de ani de istorie și care se măsoară cu mîile de ani), evenimente ale ultimelor conflagrații. În conștiința scriitorului român, Unirea deține, sufletește, această supraemție etică și tot ceea ce se află în legătură cu ea, pe un vast tablou istoric de evenimente, face să răsună, profund și grav, coarda noastră cea mai sensibilă. Iată de ce, ivite de la sine, ca un lanț de munți ce nu se știe cînd se înalță, Cărțile Unirii există.

Artur Silvestri

Eroi la răscrucea istoriei

Istoria, ca parabolă a umanității, este una dintre marile teme ale literaturii universale, pe care mai cu seamă prozatorii secolului XX au ilustrat-o în aspectele sale cele mai profunde și variate. Este suficient să amintim aici de romanul sud-ame-rican, de la M. A. Asturias la G. G. Marquez, de literatura Italiană a rezistenței antifasciste sau, mai aproape de marile romane ale scriitorilor români, de la M. Sadoveanu la Marin Preda. Literatura română cuprinde de altfel, pa-gini unde istoria națională a stat invocată la loc de cinste, în pagini care au evocat marile momente ale vieții neamului.

Între aceste coordonate se înscriu și volumele lui Eugen Uricaru, *Așteptîndu-l pe învingătorii* (1981), și *Memoria* (1983), a căror acțiune se pe-trece înainte și, respectiv, după Marea Unire a românilor și în momentul de răscruce în istoria neamului, reîntregirea țării, precum și la sfîrșitul primului război mondial, este cea care a determinat o cotitură decisivă în viața patriei și poporului român. Asupra acestui aspect se oprește și prozatorul Eugen Uricaru, care creează în paginile cărților sale o lume capti-vantă, ale cărei personaje participă în mod direct sau indirect la desfășurarea acestor evenimente istorice.

Acțiunea romanului *Așteptîndu-l pe învingătorii* se desfășoară în timpul primului război mondial, mai exact în perioada intrării Româ-niei în conflict de partea Puterilor Aliate. Sînt înfățișate aici destinele citorva oameni ale căror vieți se împletesc într-un joc al destinu-lui, în care li poartă suvoii evenimentelor de nevădit în care aceștia iau parte. Figura cen-trală a cărții este adolescentul Ermil Siroescu, tînar care, venind în București ocupat de gema din 1917, asistă la momentele pline de dramatism ale supraviețuirii și rezistenței făcute a populației române în fața agresorului. Un în-urma înaltului semnificativ al cărții este locotenentul Luca Demian, ofițer care participă la campania de eliberare a teritoriului transilvănean din anul 1916; eroul trăiește plener emoția dată de avan-sarea armatelor române, care se petrece în mod firesc și simplu, aproape fără lăsa, în fața de-a sine, pe un pămînt românesc unde ostășii găsesc pretutîndei porți deschise și oameni care îi așteaptă primitor: „Se întimpla o nemi-văzută, nevădită pînă atunci resorbere a du-rierii, a suferinței, moartei ce se curgea ca singe-le în praful dintr-un război, în care se văzuse că-luț locul arăta pasnic, soldații umblau de colo-colo fără treabă, descheiați la vestoaie, cu armele atîrnînde, își duceau calii la adăpost, stergîndu-l cu șomologile de paie, le cercetau și încheierile, bucurîndu-se să se așeze pe se-azeau lingurile suind în castroane. Pacea care venea peste lumea din jur îl făcea să se simtă ca acasă. Și toată suflarea se simtea în-tr-adevăr acasă.” Același sentiment este vizibil și la mulțimea care nu și-a părăsit casele în urma înalțării armatei germane, sînt în sentiment redat de cuvintele altui personaj semnificativ al cărții, Tănase Berze, care, aflat în capitala invadată de inamic, adresează compatrioților un vibrant mesaj patriotic: „O singură datorie mai aveți: să nu părăsiți pămîntul țării, să nu lipsiți România de puterile voastre, să nu puneți brațul vostru în slujba unei cauze străine. Stați pe loc, fraților. Aveți încredere în viitorul tulnelor românești.”

Întreaga problematică a cărții este axată în jurul ideii de permanență a poporului român în spațiul carpato-danubian, a milenare sale existen-tențe pe aceste meleaguri, în cluda tuturor vicis-tudinilor și încercărilor istorice. Rezistența de veacuri a românilor pe pămîntul străbun devine o atitudine istorică în fața apăsătorului, care a găsit întotdeauna aici același popor unit întim cu pămînturile în care a trăit. Aflat în fața puhoaielor, neamul și-a întărit ființa și a știut să treacă de toate încercările, ajutorat de convingerea profundă că ființa sa nu se poate înfrînge decît odată cu locurile în care a trăit dintr-un început: „Noi am cîștigat toate războaiele pentru că am supraviețuit!” — spune un perso-naj al cărții.

Romanul este construit într-o succesiune de anuri care se întrepătrund într-un univers fa-nant, aflat într-o continuă mișcare; desti-nul personajelor este sinuos, viețile lor întîlnin-du-se într-o suită de fapte și întâmplări deose-bite. Realul și imaginarul coexistă în lumi și-multane, cărora eroul cărții aparține, care a semnificativ fiind aici înfățișată prezența femi-nină a tinerei Sofie, în același timp personaj viu, dar și reîntregire a unei grătiose femei care a influențat destinul unora dintre eroii cărții într-o epocă îndepărtată, fiindă care trece ca un fir roșu prin viața tuturor personajelor ro-mânești marcîndu-le definitiv viața. Prezența vie, reală, dar și faptică intrupată din proiec-tia unor idealuri sublimite prin vreme, Sofie intrucează un miraj al existenței absolute, care transcende timpul și de dorința, suprimîndu-l pe cel al inevitabilei morți. Autorul coboară în adîncimile existenței omenești, atîngînd profunzimi ale ființei care îl dezvăluie structura intimă a individului; aflat în fața inevitabilei treceri și cuprins de fiorul periculi-tății al apropierei de neînțelegere, omul își în-lăuntrul spațiului protector alit în afara cînt și în lăuntrul conștiinței sale, construit o lume în care imaginea sa și poartă dăinui mereu. Acest spațiu interior este alcătuit pas cu pas, într-un efort de creare a unei imagini înconfun-dabile a propriului eu, de alcătuire unică, em-blematică. Drumul pe care individul încearcă să-l străbată este o neobosită tentativă de a de-păși limitele existenței, de a-și lăsa amprenta asupra oamenilor și locurilor, de a depăși mar-ginile timpului prin trecerea în memorie. Memoria este un roman a cărui acțiune se continuă în perioada următoare primului război mondial și care surprinde momentele pline de eferescență ale construcției țării reîntregite; eroii parcurg diferite întâmplări ale vieții, mar-cate toate de acest eveniment dominator al istoriei care se desfășoară în fața lor. Aflată în aceeași pendulare între real și imaginar, conștiința lor este matorna unei existențe desfășu-rate în planuri paralele, care se întrepătrund și influențează reciproc. Autorul încearcă, în mod declarat, să reconstituie un univers propriu, înconfundabil, o lume care își depășește condi-tia efemeră, perpetuîndu-și imaginea afectivă în conștiința semenilor: „Ce altceva este o pagină plină de semne spre a aminti? Succesiunea epi-soadelor aduce în fața cititorului eroii care sau parte la împliniri adeseori tragice, care le marchează definitiv viața; lumea se confruntă cu probleme noi, aduse de noile idealuri ale epocii istorice pe care o trăiesc. Lupta pentru reîntregirea țării, pentru o patrie liberă și inde-pendentă, se împletește acum cu aspirațiile so-ciale ale maselor populare, care vor să trăiască în libertate și demnitate.

Cele două romane oferă autorului pretextul unor remarcabile exerciții stilistice. Scriitorul dovedește o vocație reală, un talent pe măsura ideilor pe care cărțile sale le conțin; lumea în-fățișată aici trăiește dominată de aceeași ideu-turi nestine ale neamului, perpetuate prin timp: „Mulți dintre ei nu uitaseră că aveau de împlinit o datorie. O datorie care le fusese lă-sată de părinți, care și ei o primiseră de la părinții lor și așa din veac pînă la începutul începutului, anume să adune într-o singură țară pe cei de o limbă și de un neam, cu pămînturile și apele lor.” O datorie pe care nici noi, de astăzi, nu o vom uita, pînă la nepierirea sa împlinire.

Valentin Ubea

H O R A

florin bănescu

...frizeriile erau prea apropiate una de alta, nu se putuse hotărî dacă să intre la Crăsan sau la Perencey, așa că o lău în susul străzii, cînd făcînd prea mare interes firmele, „Sylvia” — prăvălie mixtă, „Croitoria franceză și engleză pentru dame Ilyies”, auzi domnul I. se miră, de parcă ar fi văzut-o pentru prima oară (mai și întrebindu-se, așa, în trecut, la ce mai folosea „y” din nume acum). Perva, George, croitor (n-ar fi cazul să-și comande un costum ca lumea?, se purta cam neglijent, haina lui, încercată de vreme, vorba amicului Lutal, avocat ca firmă, păi cum? : „mă viziului tău e cunoscut în tot orașul și astăzi prietenii ai meu, de dinainte de Unire”, haina lui, deci, cu teșitura stofei destrămată pe alocuri, măcar că la coate fusese întărită „artistic” la croitoria Bli-dea, vecină cu pre-modestă locuință, era tare veche, păstrînd încă, pe mîncă singură, urma brăsarului Gărzii Naționale Române, „Crisul”, depozit de furnir, „Salonul de modă și corsete Clara”, hm, în trecut îl salutase pe domnul Buzogăan care supraveghea descărcarea butoalelor cu bere dintr-un ștraf, poate ar fi fost bine să intre în restaurantul acela, „Lido”, pierdere de vreme, amicii lui nu se adunau acolo, „Salonul de Coafură și Frizerie Costică”, poftim de mai alege l, bodega „Extra” — el, ce mai cînași aducea aici și Ciucuriță l, „Librăria Germană”, „Biblioteca de zăhar și coloniale Riedl” (cum adică?), Fabrica de rom și licheur, lingă „Salon Ida”, și, ajuns la farmacia „La Mîntuitorul” se opri o clipă. Asta se numise „Foldeș” pe vremea cînd... Dacă o lău la stînga intră pe strada Dr. Pop Cicio Ștefan, oh, l, cum trecuse vremea, iată, cu douăzeci de ani în urmă se ducea la casa domnului Cicio-Pop, unde se instalase Consiliul Național și în primele zile, comanda Găzii, plin de însuflețire și de speranță...

lor cînd, tînr (foarte) și nici măcar (încă) dascăl, sau ziarist, sau poet, înăz, avea destule proiecte la vremea aceea (din care ce s-a ales?), se ducea pe strada Făbun unde era sediul CNR, simțind nevoia să pună umărul... hei l, se pornea iarăși?, de ce repetă cuvintele lui Goldis? — Va fi o sărbătoare adevărată l, rostete înflăcărat Romulus.

— Și după?, întreabă Nicolae.
— Ce vrei să spui?
— Acum douăzeci de ani eram felițiți că s-a sfîrșit războiul l!
— Da, dar luptam încă, oho, cum mai arăta tu, măi frate al meu și dragule, cînd lă vorbeai soldatilor...
— Eram soldații unirii, dacă-mi permiți. Acum... ai oțit ziarele?
— Păi cum? Crezi că n-am dascăl de latină? Privesc și noi politica, dragule.

— Măi săbește-mă cu dragule așa l Nemții se joacă azi cu un butoi de pulbere.
— Hiba ta e aceea, dragule, că metaforizezi intruna. Chestiunea e că nu se joacă.

— Aici ai nimerit-o l!
— Și Nicolae renunță la discuție. A avut timp să citească destule firme și asta face în continuare. „Tipografia Corvin”, Steiner — instalator electro-tehnic, tipografia și librăria „Dieceana”, Dr. Nemeth medic specialist în boli interne, Dr. Crăsan, medic ginecolog și mamolog, Dr. Cosma, medic primar, Gavra, croitor, Feher, timplar, Wuchetich — atelier de mașini electrotactice. Varga — atelier mecanic, depozit de bere. Clorescu Ecaterina — „Atelier de remanere și repar. ciorapilor frumoși și rapidi” (frigid și deloc frumos s-au tăiat țel, constată Nicolae, amintindu-și fosețul frunzișului, noaptea, ori aroma florilor, dimineața, cînd pornea spre școală). „Broderie artistică”, Prăvălie mixtă și bibliotecă de imprumut, atelier de încălziminte Hies Maria (asa da l), Parfumerie (degeaba, unde-l mireasma telor?), Oficiul Monopolului pentru distribuția spiritului casnic, „Salon de coafură pt. dame Terezia”, Frunză, plăpumar, Pilcz, constatăre, „Salon de Pălării Killian” (el n-a purtat niciodată așa ceva, dar mite și cu majsucul l), Szgál Iuliu — aurar, Pálinská Coloman et. comp. inst. electrician, etc. (nu s-a întreat, pină acum, ce-o fi acel etc. l), apoi, croitorie, plăpumarie și tapiserie, tipografie, bombonerie, „Luminarie”, bodega Koranyi, din nou croitorie (la cîțiva pași de locuința lui l), vopștorie și biogerie, cesaronicarie, croitorie (pentru dame), florărie, „Rapid”, birou pentru mijlocirea de vizitări și cumpărări de imobile (iată ce-l trebuia l), depozit de ziare, băcănia („Coloniale și delicatose”) aparținînd lui Rusu Ilie și restaurantul „Carul cu bere” al lui Mojice Grigorie (aștia ar trebui să-și schimbe proprietățile l)...

Ajunși în dreptul casei lui, Nicolae ezită, dar Romulus îl prinde de braț.

— Mai avem trei pași.

Nicolae se supune și se la după amicul său, după ce l-a salutat pe baci Ghiță Munteanu (asa-i spunea și postul Cotrus); baci Ghiță îl privea de pe partea cealaltă a străzii unde își avea librăria și mare noroc cu el, altfel de undă caiete pentru prunci și cărți pentru el, oare cîți bani îl datora, „nu-i nici o grabă domnule Nicolae, nu te mai gîndi la asta”, îi spunea de cite ori încerca să găsească o scuză (nici la asa ceva nu se pricepea măcar, scootea șoala lui), „hai să-ți arăt ce-am mai primit, uite, cărțile primite de Academie” și el intra în librărie, învîrtă în mîini, zăpăcit, cite o cartă pină ce baci Ghiță l-o lău, grijuliu (să n-o feriteze, să n-o murdărească, Doamne fereste l), strecurîndu-i exemplarul în buzunar mai pe fată, mai pe furis, la casierie trona doamna Emilia, de treabă, altfel, dar nici chiar așa, bărbatul ei ar fi fost în stare să dăruiască bibliotecii întregii tuturor amărăților de poezii și ce-or mai fi fost culeșii de el de pe stradă, în sfîrșit, Nicolae primea fiindcă librărar fusese prieten cu Goldis.

Pină la „Cornul Vîntătorului” mai era „treacătoarea”, prin ea putea intra în curtea interioară a „Românului”, ar fi făcut-o, probabil, dacă nu l-ar fi lăsat de braț Romulus, „asta-mi citește toate gîndurile l, n-avea ce face, erau asteptate, trebuiau să hotărască în ziua aceea cum vor sărbători Unirea, se apropia 1 decembrie și fu-

sesse organizat un comitet, ei, participanții directi... „dar cine n-a fost participant direct?”, se întreabă Nicolae și, deste umăr, are vreme să vadă invitatele frunzelor uscate, prinse într-o horă nebulă, ametoitoare incit, iată, s-a schimbat și culoarea frunzelor, au prins viață, nici nu sînt frunze, curtea aceea pietruită — bolovanii de riu, rotunjiți cîndva de apă, tociți, acum, de pași atitor trecători, curtea, deci, se umpluse de oameni („cit frunza și iarba”), și chiar în mijloc s-a incins o horă, voinicii din Măndruloac, în frunte cu popa și dascălul din sat cîntău, în felul lor, primirea în Garda Națională. „Hai să dăm mină cu mină l”, se cînta, prin ferestrele deschise ale redacției venea un alt cîntec. „Desteptă-te române l”, creștea, acesta, tot mai puternic, zidurile împrejmuitoare nu-l puteau opri și el se înalta deasupra străzii, deasupra orașului, ciudat, flăcăii horeau nestingherii, doar locul era prea strîmt, unii au ieșit în stradă, s-au prins în horă și trecătorii, prăvăliiși, cafele și meserii, tîrăniți, studenții și ostașii, jucău și teți, drapelule, folie ziarului mirosind a cerneală tipografică. „Către popoarele lumii l”, „Aux peuples de l’Univers”, „Convocarea”, veneau muncitorii de la „Astra”, ziaristi de la „Românul”, actorii, poeții, dascălii, hora a inconjurat Teatrul și tot mai avea nevoie de loc, vești bune dinspre București, Blajul comunică... „Grăția transmite... Alba e pregătită și hora încinge țara, cu toată suflarea l, pași hotărîți bat pămîntul lăsat de moșii moșilor celor care nu dănuiesc în nechibzînta unei bucurii de-o clipă, ci o fac împlinind o datorie, păstrînd măsura potrivită ca să rămîină peste timpuri; doar ninsorele, căci s-a slobozit și ea, dint-odată, e numai scîlpăt și spulber și așa cum a venit s-a și dus, luind cu ea hora cîmînta a oamenilor, iar Nicolae a văzut, din nou, numai virtute de frunze... Din el țineau-se precum altă arătare un bărbat cu brațele larg desfășurate, e Remus, restul său ar oțtea fi unu făcut pentru a-l împiedica pe el, Nicolae, să se abată de la drum, acela străzî, bucurios : „Fraților l”, „frate tîe Romulus, măi veniților pe ape l”, îl rețea entuziasmul Nicolae, dar oare îl poate cineva opri pe cel care și-a desfășurat generos brațele (doar pentru a-l îmbrățișa).

— De cînd vă aștept!
— Multam frumos de atenția ta, n-am eu așa pretențiuni de la distinsa-ți persoană, mai bine-l căutați pe cellălăl...

1918. Marea adunare populară de la Alba Iulia

— Nu mă pune la punct că nu ești mai mare decît mine, și nu mă batjocori că nu ești nici mai mic ca să-ți fie ciudă, dimpotrivă, ești...
— No, c-am dat peste alt orator l, i-o tale frațele său.
— Si cine a fost primul?
— Domnul aici de față, l-am surprins cînd era pe cale să-ți fie ciudă, dimpotrivă, ești...
— Cine se naște din lup... Încearcă Nicolae.
— Numai lapte de lupoaică am supt, nu umbra cu exagerațiun, dar cunoaștem noi un lup ieșit din pădurile de sub Gușu...
— Gata, fraților l Se uită lumea la noi. Dar... Nicolae, nu-mi place fața ta, ce faci măi, nopțile?
— Uite-l și pe eminentul nostru doctor l Ce să facă? Înnoadă și deznoadă cuvinte, dacă am perisucă de-aia, nu mă exprimă neelegant. Poate-i tipărești baci Ghiță un volumaș de poezii l.
— Si cine spesează?
— Păi tot baci Ghiță, săracu l, altfel, așa, nici dacă-și scoate la liciliuțina viziului nu face o treabă oabă.

Nicolae s-a mai lînsit, la urma urmei e între prieteni, ca în vremurile lor bune, vor merge la „Cornul Vîntătorului”, apoi lă „Vulturul alb” sau la „Foldeș”, unde vor hotărî cellălăl, ehei, cită mai trecut de cînd se adunau în salonul mare, la „Crucea albă” (de ce s-o fi schimbat numele?), se discursuri înflăcărute țîna Romulus, cumpăratul bărbat de azi, și ce pătîmas rețicia Remus, fostul student de atunci, „mal așteaptă, în curînd o să-i vezi și pe cellălăl... cită și mai rămas, și o să cîntărești, privindu-i cu ochii tăi, cum cită a însemnat scurgerea timpului, și ce a ajuns fiecare... nu la ce stare, asta chiar nu te-a interesat niciodată, n-a spus și Goldis, cînd s-a întors din București, că a venit mai sărac decît la plecarea, dar... ei, chiar că te-ai pornit pe discursuri și acum e nevoie de fapte, ca în acel noiembrie...
Plecase de dimineață la școală, după cele trei ore „ferite pe altarul culturii”, cum ar fi spus Romulus, fără răutate — nu era nimeni de vîină că tot alegînd între profesori și ziaristi și învîrtă ireosea, de fapt, bruma de talent literar (o „poziție” semnată în alb, de amicii săi) și nu ajunsese decît, gratis intervenției lui Goldis, imediat după Unire, să ocupe un post de suplîntor, după ce-și terminase, asadar, obligatiile, se dușese în vizită (notrivt ceas l) la Cornea, maistrul la „Astra”, să mă discute politică, prietenul lui se îmbolnăvisse de citeva zile, zăcea în pat dar se bucura că măcar așa are vreme să-și citească „totă presa”, bătrînul lui, socialist vechi, de cînd era pensionar aducea acasă ziarele orașului, și erau destule, îl lua pe Nicolae a „tovarășe”, iar pe țiu îl dăscălea intruna, de parcă singur n-ar fi înțeles nimic din cele citite, ei, oricum, îl ascultau cu mare plăcere și aveau ce să comenteze după aceea, de la Cornea ieșise să caute un frizer, nu se cădea la vîrsta lui să mă poarte plute și, iată, se gîndea acum, sfîrșise prin acei firmele străzii. O stradă, scoțtea, cum alta nu se mai putea afla și căreia se tot străduia să lîchime un poem. Numai că, de fiecare dată, strada îi arăta un alt echi, amintirile desore cum fusese în tîneretă lui se amestecau, învîlmășit, cu imagini noi.

(fragmente de roman)

Ființa patriei

Unitară și calmă — patria. Crește un imm, ca o plantă, din trupul său pur, pentru ziua de ieri revărsind peste creste de muni adevărul spre cîmpie. Vă jur, străbunilor drept și viteji, dacă scriu acum despre morile voastre-nțesuri, vor fi fără moarte, într-un timp vesnic viu, piscuri albe strălucind roditoare țesuri, în vorbirea noastră s-au ivit și cuvinte să ne îmbogățească gîndurile, stările; Un imm, ca un crin, ca o luare-aminte, luminează apropierea și depărtările. Ființa patriei, din al ei început, are numai Una, însă riuri ori munți au imăpărit-o vremelnic în trei; ne-a durut, ne-a fost greu, țtiu cei mîndri, cei statornici, cei mulți. Si ei au săvîrșit această lucrare fără seamăn în istorie. Unirea — iubind și bobul de griu, și spada, intr-o mare vibrație, spre un singur viitor năzuind.

Ion Popescu

Unde crește griul

Acolo unde crește griul mai are Decebal armate în rezervă mai are Mircea și Mihai și Tudor armate în repaos suprapuse soldații ce-și poartă-n virtul ierbii mustățile de aur.

Acolo vin o dată pe an combinate ca niște păsări migratoare — mustțile de aur să le tundă... Soldații noștri vechi întineresc mereu.

Acolo am și eu armata armata mea de gînduri ce toamnă apă zilnic la rădăcina ficăruil fir împovărat cu piine.

George Peagu

În doină spusă

Limba română-i pură desfătare În graiul sfînt al neamului neînfrînt Peste țîntina Dochie răsore Cu zi de zi în mai ales cuvînt

În doină spusă la răsucul de timp Pe străunele poezilor aprînsă Limba română și-a-nălțat Olimp Peste grădina țării necuprînsă

Ion Popa Argeșanu

În unire e puterea...

În UNIRE e puterea, în UNIRE e lumina, în UNIRE-i demnitatea neamului de la Carpați;
De la Dunăre și mare, de prin văi, de prin ponoare, Cresc din muguri de pridvoare așezările de frați.

Din UNIRE cresc balade, din UNIRE cresc narceșe, Din UNIRE ciocăria își înalță mîndrul zbor; În UNIRE e puterea, în UNIRE e lumina, în UNIRE-i Domnul Cuza îmbrăcat în tricelor.

În UNIRE curg izvoare, în UNIRE cîntă codrii, În UNIRE urcă dealuri țepuile de poteci și, din dragoste de țară, prin UNIRE se legară și Ardealul, și Moldova, și Muntenia, pe veci.

Din UNIRE crește griul, din UNIRE nasc milenii, De sub cetini curg piraie drumul să și-l dăituiescă; În UNIRE e puterea, în UNIRE e lumina, În UNIRE se roștește dulcea limbă românească.

În UNIRE sint marama, în UNIRE sint colinde În UNIRE e prezentul, în UNIRE-i viitorul; În UNIRE e puterea, în UNIRE e lumina, În UNIRE este țara, cu partidul și poporul.

Radu Vaida

Unire

Unirea e doina ce știe S-o cînte doar codrul bătrîn, Unirea e înălțare vie În fiecă pîpt de român.

Pe ie cresc muguri de floare, Ulcioare sub brazdă răsar; Străbunii grădiesc prin ulcioare Că sintem popor milenar.

Ca limpede-i Dunărea-n undă! Ce verde e frunza-n Carpați! Cînd țara în stema-i rotundă Pe frați îi nește cu frați!

Viorel Martin

Bună dimineața, Unire!

Bună dimineața, Unire de granit, Lumina ta saie hotarul sentimentelor În ceea ce avem mai pur — Măreția lucrurilor.

Bună dimineața, Unire, și plinea Se nascu din aplecată sudoare Asupra țîrînei și verile se-împliniră De spice, de văzduhul-cîntec.

Bună dimineața, Unire, eroi tăi, Iluminați de-atita cîmpe, țîtură Pe de rost, iarba, monezile, zîmbrii, Și nimeni nu le mai ceru vamă...

George Corobe

Cetate de suflet

Lungi doruri poartă-n aripi pădurea Bucovinei Trufașă ca o unbră la margine de arc Cu limpezimi de albi în pajistea luminei Sub ramul cugetării ce freacă în larg.

Preaplînul unei clipe ce anii o înalță O liră-aboastă zboară deasupra de Mălini Un albatros ridică o aripă-nrăzneață Și-o căprioară cade sub ramuri de măslini.

Sub arborii cei falnici întorși către visare Luceafărul luminei se-nalță tot mai sus : „La Bucovina” — cîntă o liră-n cugetare Și imnul libertății din țara mea de sus.

Lungi doruri poartă-n aripi pădurea Bucovinei Sub ramul cugetării statuile lucesc. Din limpezimi de albi și pajistea luminei Se-nalță o cetate de suflet românesc.

Stela Anchidin

Zaharia sângeorzan

Alba Iulia

Alba Iulia
Reînvierea
Sufletului fărîcîtă vamă
Timp cruciatul Patriei
Priveste radul intrupat
În Templul Cetatei
Daco-Romania
Ascultă vocea memoriei
Spovedania
Mortiriu cu învîțat
Catehismul Reîntregirii
Doina
Rostia în toate punctele
cardinale
Jurămint
Reculeși ei ascultă
Dialogul
Roma — Sarmizegetusa
Transfigurați rescriu în Anală
Alfabetul Etnogenezei
Românilor
Sub o zodie nouă
Totul e orizont prealuminaț
Psalm
Bunăvestire
Și din mit
Decebal și Traian privesc
Cu ochii lui Mihai
Horea și lăncu Avram
Transilvania
Fără orgoli
Latinizînd sufletele daciilor
Învîțîndu-i o singură limbă
Cîntecul inimii
Măsură vîieții și morții
Gramatică iubirii

Columbă la Roma

Poltr de doua mi de ani
Înfățișîndu-ne vorbind
Cu Zamolxis
Daci și romani
Totuna
Azi
Cînd limba
E una
III
Alba Iulia
Tragelul destin
Verbească și miine
Cu voința unui zeu
Istoria Românească
Rostească
Dumnezeiescul verb:
Unu-ne-am cu țara
Pentru todeauna
Solemn ritual sfîntească-se
numele tău
De-a pururea să rămînă
Elem altar
Și-n zi de 1 Decembrie
Magnific hotar
Vestească lumii
Sacra Intemelere
Întruna clopotul să bată
Ca de Inviere
Biruința unui neam
Daco-roman
IV
Alba Iulia
Cetate martir

Nume sfînt
Adorare
Conștiință și veghe
Verb înrouat
Roată cu singele morții
Pe fata lui Horea
Privînd legea inimii
Rostind înlăcrîmat:
Să ne unim!

Alba Iulia

Cetate Reîntregirii
Memorie și har
Cu țîntul Unire
Clopot de Inviere
Logos
Transilvaniei așteptat dar
Insetaților de a fi
Sămînta Patriei libere
Niciodată exil
Niciodată calvar
Flintina
Cu capul lui Mihai
Grai — profet
Unirii
VI
Alba Iulia
Voința regelui dac
E Fată
Destin
Cartea Cetății
E istorie vie
Tricolor în veac
Iluminați
Si azi ne închinăm ție
Alba Iulia
Roma Sarmizegetusei
Nemurire
Inima noastră
E azi toată
Numai Unire

ion potopin

Floarea visului de aur

El a fost, întii Decembrie, farul care luminează drumul nou către colina împlinirilor de azi și corabia albastră ce pe mari înaintează către țărîmul unde țara stă cu soarele-n obraz l

El a fost și steagul vieții care cheamă înainte tricolorul nostru-pînă cu oi singelui bujori cu bat soarele din holde și cu cerul din cuvinte îmbrăcîndu-ne pămîntul în hamida lui de sorii...

Da, întii Decembrie este cu poporul de-o ființă o renaștere de doine și balade cu eroi după noapți de întunec a luminii biruință stea de aur răsărită, sus, pe bolțile din noi l

Pentru noi, întii Decembrie e-a istoriei chemare a istoriei, cu flăcări scris-n cronici de străbuni

cînd și-a strîns între hotare drepte, România-ntreagă fiii toți viteji și vrednici, înțelepți și drepti și bunii...

Peste vremi, întii Decembrie e-o strălucitoare treaptă către viața noastră nouă care tale-al vremii ca o mare, -n altă mare, ca o faptă-n faptă floarea visului de aur s-o contemplem comunism l

Da, întii Decembrie este cu poporul de-o ființă o renaștere de doine și balade cu eroi după noapți de întunec a luminii biruință stea de aur răsărită, sus, pe bolțile din noi l

Pentru noi, întii Decembrie e-a istoriei chemare a istoriei, cu flăcări scris-n cronici de străbuni

cînd și-a strîns între hotare drepte, România-ntreagă fiii toți viteji și vrednici, înțelepți și drepti și bunii...

Peste vremi, întii Decembrie e-o strălucitoare treaptă către viața noastră nouă care tale-al vremii ca o mare, -n altă mare, ca o faptă-n faptă floarea visului de aur s-o contemplem comunism l

E ochiul care-n veac pătrunde topind triene pecelea lui pe lespezi arde, cum arde de zăpzi soarele-n amiezi

și vreaea neamului întreagă, pe ruguri mistuînd minia cînd s-a născut din flăcări sfînte, ca ele sfîntă, România l

Etnogeneza I

Cînd ne-a chemat istoria la cină ne-a dat să bem doar singe-n lac de vin și-am învîțat că țările devin atunci, cînd în pămînt au rădăcină prin care-și trag puterea, să reziste furtunilor care intruna bat în fața lor, ca muntele-bărbat să stea și-n veșnicie să existe...

Și am urcat în ramuri și în frunze și duh de ploii și lamuri de ninsori și-n fructe, constelația de zor să fie de lumina lor pătrunse Nu ne-au cîntat berbeci cu-ojei în coarne oricînd, din veac în veac bătură-n noi și-am aruncat în lada de gunoi puhoaiete venite să răstoarne cetățile cu doine la crenele și fulgere în despletitul păr și ne-am făcut din focul viu inele și scut, din românescul adevăr l

Etnogeneza II

Cu el, prin el și pentru el, în țară am fost, din început, un singur grup de codru, unde brazil se-nălțară cu trunchii în care, colții albi și-l rup mistreți veniți ca să ne spargă-glia cu tot ce-am smănat, cu griu, cu orz în zori să nu mai cînte ciocăria și minzul alb ca din poveste-ntors să nu mai joace, liber, pe cîmpie și cerbul zilei privegheat de stînci neprihănit cum risul de copii e să se ascundă-n grotele adîncii...

Etnogeneza III

Frunți lingă frunți și umăr lingă umăr și dor din dor am fost de neclîntit istoria, ca un statornic număr de stiele, n veșnicie ne-o zădări precum am fost aici, din începuturi așa cum sint stejarii din păduri și de-am plătit tributuri, din tributuri ne-am îmbrăcat destinul în armuri lovindu-se, de care, lănci albastre s-au frînt și cînd, din inimă le-am scos noi am făcut din trupurile noastre pămînt Români! mai frumos și-am învîțat: că sintem rădăcină din care, toată cîte sint devin istorie, cînd am cîntat la cină cu singe roșu-n cupel de vin l

Clepsidra ardentă

La Alba Iulia, clepsidră ardentă-a gurilor de rai a smuls din somn de veacuri munții și le-a dat inimă și grai și munții, umăr lingă umăr, în slavă, și fruntea-și înălțară și adunînd în jur pămînturi și riuri deveniră... Tară l

A fost o clipă ca un fulgar care s-a-nfipt adînc în stînci și-oglinzile din ochii apei au devenit și mai adînci și o cules un chip de țară care, statornic, se păstrează sub torța timpului eternă, fără de somn, pe culme, trează...

Muzeul Unirii din Alba Iulia

POEZIA

RADU ALINEI, Buzău: O compoziție febrilă, versuri și proză transcrind sub dictu reflectii și mesaje tensionate de tip profetic. Ansamblul (zeci de texte scrise în roșu și indigo pe ambele fețe, numerotate și împănate alături), se prezintă însă atât de obsesiv și dezordonat, încât devine ilizibil; selecția doar câteva texte, dactilografiate și retrimite.

LIGIA STAN, Piața Neamț: Prospărită absolută de liceu, cistigătoare a două concursuri interjudețene de poezie. Textele au într-adevăr o tăietură limpede și promit a doborâți profundă. Deocamdată, din grupajul trimis cel mai reus este *Împietrită îmi va fi lacrima* (de ce l-ai fragmentat / nu este nevoie); *Împietrită va fi lacrima / și vântul nu va ști / cum se devoră auzul / Mirsul de floare va rămâne / fumul de jertfă / Și noi surzitorii vom loc / la un loc cu rădăcinile de ferigă / Ne vom risipi în tot / și în toate / Aminarea se va înălța ca o pasăre / spre orizontul îngrozit / care strigă.*

CUGULEA VOICU, București: Versuri fluente, meiori de un dulce farmec; vetust / se tare frig și geru-ncrențat // s-a învelit cu țurțuri de mătase / se-adevăta piatra cum s-a sfărâmat / de parc-ar roade cinele la oase // lungi mai sint doamne ferile la noi / de-acuma primăvara o să vină / mergem în carie cu bot / o zăresc-npurpurat de lumină / bizară nostalgie exprimată în ultimele două versuri avind un tîlc mai profund: noi, muritorii de rînd, visăm avioane și zboruri cosmice, pe cînd dv., mecanic de bord și instructor pe un avion adevărat, vă întreceți reverii spre liniștea așezată a pământului. Vă mulțumesc, de veți persevera s-ar putea întâmpla ca de acolo, dintre pasări de metal și înălțimi, să reușiți să ne faceți terestritatea noastră mai caldă și mai apropiată.

ALINA ADINA PETRESCU, București: Texte neglijente, la istoric și în orice direcție de structurare estetică în care totuși timbrul autentic a două secvențe („Viața mea / Un copil care privește cum țîșnește / Apa

din pămînt / Si un om care asistă liniștit / La împuscarea unui cine”; „La în lină o hirtie / Si scrie-ți numele pe ea cu uitare / Alături de un copac desfrunzit / La fel ca atunci cînd / Nu știai că soarele îngheată / Și frîgul încălzit / zădărnice mă fac să cred că ar merita să fiți ceva mai severă cu dv. învia, spre profitul poeziei.”

SORANA DIMA, Lugoj: Este mult mai bine așa („Filmul visurilor s-a rupt / Într-o clipă viața s-a condensat / În imagini uitate pe reține și-au explodat / În pînă de porțel”; // Pumnii strînși denotă / revolta împotriva fragilității”; A murit un om, Grabnică înșănătoșire, mai trimiteți).

CICU TUDOR BERCA, Buzău: Versuri cantabile, dinamice, pline de culoare, amintindu-și pe Dinescu din Simț tinăr, doamnă, al. („Si nu-ți mai cerul floarea, bătrîne cală / și tu nu mai scuturi, bunule tei! / Fug zgrăbitul pitigoi pe ramuri / sint tinăr, sint încă tinăr, ehei! // Se uită pasărea de caltră, tîntă / Crau! Era într-un nuc și-a plecat. / Să știu, prinț deghizat, doar îl se pare / Nu cu zăpada din lăun-am furat” etc); expresivitatea nu acoperă încă o încălecată emoțională (și ideatică) pe măsură.

TEODORA PAIU, Sf. Gheorghe: Miniaturi nu lipsite de interes, reușite atunci cînd re-curg la imagini („Marele visător / privește luna de noaptea fluturând / gînduri / Din cînd în cînd / sar stropi pe obraji” — Maree), sau cînd surprind o mișcare de tip paradoxal („Pe obraz / îl tresărea din cînd în cînd / o violență veche / chipul lui neapus de calm”; Portret), altele frizante banalității prin modul în care un sens depășind obșnutilul este redus la o expresie moartă, denotativă („Este un pescăruș de departe / Strigăteala lui cîntă / nu sint înțelese de nimeni / pe acest țărâm, Pescărușul). Mai trimiteți.

LUCIAN CODRIN MANĂILESCU, Buzău: Texte de calitate, „... liric, în însă o creație estetică. Decupez din ele două insule de poezie: „Stau / pe plaja pustie și exersez / lacrimi de Murano” și „risul stîrb al copilăriei / povestind / un pumn de cîreșe amare”. În rest, verbul „a scrie” la persoana a II-a singular are forma „scrie” (nu scrii); cum vedeți, omiteți unele simple terminații verbale se poate repercuta asupra întregului.

O.Z.N., Baia Mare: Din lungul poem *Fieclun* rețin versul: „ea, zbor deasupra pasărilor / flămînză, precum și ultimele secvențe: „eliberăză toate sunetele / din scorbura unei urechi / răsună aprinșă / aprinșă / aprinșă / aprinșă / altcîndva // cel care vor cădea / cel mai aproape / de hotarele muzicii / vor fi poeme”; „e o întrecere / oricine, oricînd / e lăsat în

Promeleu
Cîntam omul care aprinsese focul dar deodată s-au ivit zorii și vîntul a încetat.
Un amestec de frunze și de timp îmi plura în palme; pe muntele Kithairon ca Ateion mă văd stringînd fărîmă cu fărîmă timpul mușcat de cîini: o mîerlă zboară și acum în preajma ce-și contura statura de efeb. greulerul

Limbaz ezoteric
Limbaz ezoteric: Lăcustele, droplite, șopirla, macul de cîmp, popondăul, ciocirila, tînușul și tu trecuți spre fîntina din vale: efuziuni, exuberanță și gîscăria, timpului colorînd merele pădurețe, ciocăind falori la marginea lanului, ascultînd corul grincilor coapte.

urmă // e un portret ciudat / cuprinde doar ceafa / și umerii personajului // e memoria unei presimțiri / în ea nu are loc / decît vîntul // impersonalitatea (mai bine zis, lipsa de personalizare) a gestului dv. nu-mi permite încă intrarea în dialog.

CIPRIAN ANTONIU, Tirgu-Jiu: Mi-e foarte greu să înțeleg coexistența unor forme nesigure („expediat”, de ex.; sau este intenționat? pe cine vrei să „expediești”, în acest caz?); a unor erori gramaticale — în poemul *Nu ști (și)lî* — forma incorectă mai apare de două ori — cu excelența celor mai multe dintre poeme, suficient de numeroase, pentru a vă îndreptăți speranța într-o apariție editorială (*Anticipație, Așteptări, La vechi, Merisori dau în floare, În loc, Calligrafia mea, Halko, O pasăre, Limbaz ezoteric, Imagini, Încep plopii să scadă, Clipa, Clipe de seninătate, Auzi gîndurile, De cînd s.a.*). Poate că nu mă înțeleg vînd în modul în care limbajul geometric și concretul, aerianul și mînerul, transparenta cu prospețimea caldă a

Ezițiri, promisiuni!
măgii și năvălirilor în nemarginea mea. Altfel spus, privită de-aici, orice clipă începe la fel.
Scurte invenții ale cloștrilor și gîsca săbatică desenînd firul Aradnel de care m-agăț: o pană
reînvețează zborul: mîgii și năvălirilor în nemarginea mea. Altfel spus, privită de-aici, orice clipă începe la fel.

Auzi gîndurile
Auzi gîndurile rostogolindu-se pe geamuri; luna croșetează labirintul de umbre din cînd în cînd scîpînd cîte-un ochi.
Ecoziuni, imensități, semne atemporale — dar de semnalt realului, imi împing stîngerea între galaxii care alba și tu trecuți spre fîntina din vale: efuziuni, exuberanță și gîscăria, timpului colorînd merele pădurețe, ciocăind falori la marginea lanului, ascultînd corul grincilor coapte.

unor embleme materiale special selectate, o înfăușă a conțînădinului dv., criticul și poetul Gheorghe Griguciu (în special cel din *Contemplații și Cotidenie*). Publicind câteva poezii în „chenar”, imi iau rămas bun de la dv. și vă doresc succes pe drumul în care conștințirile „spatiului” sint de departe cele mai puțin importante.
HIRTICESCU P. MAGDALENA (Boteni), EMILIAN TARIION (București), ARICLLAN (? — Baia Mare), P.C.TU (Timisoara), MARIA DANILĂ (Brosteni), DORIN DANIELĂ (Iasi), FOCȘĂNEANU ADRIANA (Piața Neamț), ANDI ANDRONIC (București), MARIUS MARIAN BRINCUS (București), DANIEL COZLARU (Iasi), BUJOR BUJOREANU (București), SANDU ELENA (Baia), GEALEPU SIMONA (Cluj-Napoca), C. DINIA (Bistrița); NU. CORNEL VANA (București), ALEXANDRU MIHAELA TITEICA (Brăila), DIANA SOLOMON (București), G. BARBU (București), CORNELIU RADU (Irgoviste); Nu încă.
Gabriela Negreanu

Dimensiunea culturală a dezvoltării

Urmare din pag. 1
pas însemnat în plan geneologic, etic și estetic, în înțelegerea și folosirea legăturilor obiective s-a reflectat în beneficiul planului condiției umane, al libertății omului, al mișcărilor sociale spre mai bine. Este de acum de notorietate generală că cultura a adus servicii incomensurabile poporului nostru în momentele de referință ale istoriei sale: servind ca motor și adevărat idealurile nașterii, uniții și independenței naționale, ale înforțării limbii române, ale propășirii generale a națiunii, îmbrățișînd „toate simțămîntele sale, aspirațiile ei naționale, politice, sociale”, reflectînd tot ce simte ea, tot ce speră ea”, cum spunea Cezar Bolliac.
În condițiile actuale revoluții tehnico-stîntifice și ale marilor progrese făcute de cunoașterea umană, problema culturalizării omului a căpătat o dimensiune planetară. Este un simptom al vremurilor noastre că s-au iau tot mai serios în calcul „factorii culturali” în strategiile dezvoltării. Gîndirea socială s-a îmbogățit în ultimele decenii cu un concept nou, acela de „dimensiune culturală a dezvoltării”. Acesta înțeleg adevărata organizație a științei, învățămîntului și culturii la creșterea economică și dezvoltarea de ansamblu a societății. Este ceea ce observă cu pertință nu puțini sociologi, politologi și esești contemporani. Într-o lucrare apărută sub egida U.N.E.S.C.O., Augustin G. Gheorghiu și Gheorghiu Gentil apreciază că „accentuarea dezvoltării culturale este o necesitate ce se impune societăților care se schimbă rapid; transformările pe care acestea le suferă la sfîrșitul secolului XX amenință să devină o dezvoltare industrială și științifică a societății umane și a populațiilor peste tot în lume... Dezvoltarea culturală nu mai este deci de acum înainte pentru societăți și pentru indivizi un lux de care se pot lipsi, un ornament al abundenței. Ea este atît de necesară și de importantă pentru societățile „civile”, cît și pentru cele „tribale”. O politică culturală „legată de proiectul civilizației”, conchid autorii, „se poate plasa alături de politica economică și politica socială pentru a le da acestora finalitate, rațiunea de fi” (Dezvoltare culturală, Ed. Dalloz, 1982, p. 1 și 2).

Casa în patru ape

Urmare din pag. 3-a
cheamă module agricole. Fîșterile de dol banii, zice ea, și se apucă să descare vagonul cu îngrășăminte. Pe Elena era timp s-o vadă și luna albită. S-au pornit trece ea la Bușuș; să mai ia o găină, două găscă și să curg ouăle în palé. Așa s-a copiii o fac cu simț dușos-lăil și și trimis-uoeri odrasla în fața bu-nicilor, să se spună că ea numai bunății naturale mîlînă.
E un conștințir și în povestirile hazil ale Adgei Zăvonaru. O femeie pe care vechia grija pentru cei patru copii, viața necoșită la luminat-o poate mai mult decît pe alte femei de condiția ei. Fiind sef de fermă (timp de douăzeci de ani) a avut de-a face cu o sumedenie de oameni: ingineri, cerșetori, specialiști în achiziția cerealelor, amelioratori, specialiști în chimizare. De fiecare dată a învățat cite ceva: cum să vorbească, cum să judece, cum să se zbată pentru dreptatea cuiva. Fiind sef de fermă nu s-a împiedicat nici de coada șapei. Pe copii tot așa i-a învățat. Acum,

Din perspectiva prezentului

Urmare din pag. 1
cuvîntului scris — a caracteristicilor esențiale ale unei umanități extrem de vitale de vreme ce, sub o istorie aspră, a știut să supraviețuiască și, mai mult, să-și facă auzit glasul în marele ansamblu european al culturii. Pentru scriitorii români, fături și făcători de istorie, vocația patriotică a creațiilor lor, recardată permanent actualității, reprezintă o fericită șansă de împlinire a personalității și opere.
La începutul anului în curs, am predat editurii Uniunii scriitorilor ultimul roman, *Centrul Amurgului levantinilor*. Perspectiva centenară asupra unor ramuri familiale, profund eteroclitice la obîrșe, — iată proiectul pe care-l visam. Acum, acesta e realizat. Ultimul volum, *Experiența sîrbilor*, încheie și o experiență adîncă de scriitor merit și în este coșgenetivul de risc. Emanciparea tinerii familii extrem de compozite de sub tutela zestre genetice (uneori împovărătoare) și de sub blazonul unor etnii fals-inferioare și fals-superioare, a reprezentat tema subiacentă a scrierilor despre levantini. Remarc, nu tocmai în treacă,

terii politice și mijloacelor de producție în stăpînirea poporului și cu participarea lui efectivă la conducerea societății, dezvoltarea deopotrivă a economiei, științei și culturii, satisfacerea atît a cerințelor materiale cît și a aspirațiilor rituale ale omului. Din această perspectivă teoretică, științifică, cultura și învățămîntul nu se prezintă ca factori primordialii al dezvoltării, lor acordîndu-li-se în anii următori Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român o atenție aparte. În această perioadă, remarcă tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea de la 23 Iunie 1988, s-a dezvoltat larg și s-a precizat mai bine rolul științei și culturii în fîrțirea noii orînduirii sociale, pornindu-se de la faptul că nu se poate vorbi de realizarea socialismului și comunismului fără a așeza la temelie lor cele mai noi cuceriri ale științei și culturii, ale cunoașterii umane în general. O semnificație istorică are acțiunea deosebită în acest sens anii pentru eradicarea fenomenului de dogmatism și mimetism politic și ideologic internațional, acumulate în etapa inițială a revoluției, și care conțineau pericolul stagnării spirituale, al cosmopolitismului și înstrăinării de naștințele și simțămîntele naționale ale poporului de istoric și de adevărate valori ale culturii naționale universale.
Progresul tehnico-economic pe care l-a cunoscut România în ultimele decenii și-a asociat un vast proces de valorizare a gîndirii creatoare a poporului român, de potențare a activității sale de creație științifică și literară și artistică. Este un adevăr peremptoriu că s-au realizat condiții noi pentru înălțarea spirituală a omului, a tinerii generații, a întregii națiuni. Nu o „retusare” a situației moștenite, prin creșterea unor ideuri anacronice, s-a realizat în acest an, ci au fost creații structurale materiale și instituționale noi. O rețea complexă de școli și institute de învățămînt de toate gradele, a cărei funcționalitate se derulează potrivit concepției îmbinării simbolice a predării și studiului cu cercetarea științifică și producția. O rețea de cercetare științifică și inginerie tehnologică, cuprinzînd academiile de profil în plan național, institute de cercetare pe domenii, baze de investigație științifică și științifică la nivelul unor mari unități sociale. O rețea largă diseminată în teritoriu, cu deschideri spre nevoile și preocupările spirituale ale omului, în sistemul culturii, chintesenta conceptuală fiind înțelegerea omului ca beneficiar și, totodată, ca creator al valorilor culturale.

cînd în locul ei de sef a fost numită o ingineră tină, se simte, zice, mai eliberată. Dar ingineră o mai întrebă din cînd în cînd, de una, de alta, o consultă chiar în lucruri grele, că e femeie tină încă și nu-i din partea asta a Botosanilor. Cu toate acestea un scos anul răză numai bură de transformat (de transferat) în film există în zecile de cărți pentru copii publicate la noi și de care nici măcar n-ați auzit?
Nu se întîmpla așa, nu aș fi avut curajul acestui gest, vedea festivalului era regia, cenusa reasa festivalului era evident povestea (adică scenariul), mascota festivalului era un cocos hazos și găgălos care-și plimba trufaș creasta roșie pe ecranul cinematografulor. Panoramic, Cozla și Pietricica; filmele veneau unele după altele într-un program dens și plin de farmec așa cum și sade bine unui festival adevărat (organizat în colaborare de ACIN, Centrala Româniilor, Consiliul Național al Organizației Pionierilor și Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Neamț), filmele veneau unele după altele într-o succesiune, era să spun amestecată deliberată care pe mine personal mă intriga căci pe atîșul unei seri găseam laolaltă filme de animație, documentare și lung metraje artistice.
...La animație, revelația festivalului a fost Furnica lui Călin Giurgiu, (premiul pentru cel mai bun scurt metraj de animație) în care sim-

că scenariul propus de mine a fost debitor unei anumite „scenografie” impuse de epoca dezvoltată, de mediile sociale foarte diferite, de nivelul cultural-afectiv al personajelor; nu-i vorba de picareș sau pitoresc, dar de atenție convenită verosimilității, căci a prezenta pînă și deloc diferențiat „vocele” narative și limbajul personajelor — cum descopăr că se petrec lucrurile într-un recenț și foarte aplaudat roman, — nu-i numai un mod de a escamota literar particularitățile locale și de epocă, ci și un fel de a practica reportajul superior, care este proză cit și o carte de nișmatism ori arheologie.
În sfîrșit, de cîrînd am predat unei edituri romanul documentar *De ultimă oră*. E o carte unde foiletoarea istoria militară a Bucureștilor. Rostul acestui proiect ambițios nu consistă în „a dubla” vasta literatură în problemă. Intenția mea e să realizez o revizuire, ca să mă exprim astfel, a faptelor de armă ale bucureștenilor, de cînd se știu ei și pînă în august 1944. Modul lor particular de a face și comenta istoria, de a înțelege și trata ca atare adversitățile unei istorii multitenenare, este ceea ce mă fascina și doresc să-i fascineze și pe viitorii lectori ai cărții. Sigur, nu vor fi citite doar scene... crude! Nicidecum. Confruntările s-au petrecut deseori în culise, mai mult sau mai puțin diplomatice, războiul secret nu-i o invenție recentă; el numai ce-a fost ultra-perfecționat recent. Și-apoi, bucureștenii au avut parte și de zile senine, încît aș fi extrapolat nemilos evidențînd doar pregătirea, desfășurarea și consecințele imediate ale circumstanțelor belicose. Cu toată modestia de rigoare, repet: este, va fi o carte fascinantă. Pentru că prezenta, în varii formule narative, a istoriei revoluționale a unui oraș este tot un act de transcriere realistă a prezentului; nici nu s-ar putea altfel, orice reconstituire fiind posibilă numai din perspectiva prezentului, a actualității.

„Unirea” — tapiserie de Florica Vasilescu

Filmul de animație

Printre lucrurile care mi-au rămas în minte cu o anumită înălțime de ostentativitate, un suport muzical excelent ale (De-bussy) care fac laolaltă un film remarcabil. Semnnd scenariul, regia, decorurile și animația, tînărul Călin Giurgiu se dovedește a fi un autor complet, așa cum și doresc adevărați creatori de la Animafilm. În acest caz, cu evident succes. În altele, cu mai puțin. Mă gîndesc acum la filme bine realizate plastic dar pușe în slujba unui subiect mărunțel, neconvîngător, cu un suport ideatic de-a dreptul minim. Și fiindcă sint de la capitolul animației să mă subliniem cîteva lucruri demne de interes din această etapă marcată de un bun moment al regiei: Luminița Cazacu, redutabila autoare a celebrului serial *Condiția Penelope*, semnază acum un alt serial, vîoi și amuzant — *Aventurile lui Pin-Pin*; Lușiana Profirescu a primit un premiu pentru filmul prezentat în concurs, *eranzarea „Pu-păza din tei”*, o interpretare originală și atrătoasă în care animația bine gîndită oferă poeziei un ritm captivant; „Pîmbare în lună” (după Marin Sorescu) nu-a făcut să ne gîndim cu nostalgie la samedonia de subiecte din literatura de gen așa pe-nea declanșarea filme de animație densă, cu substanță literară și cu pretext de animație. Și iarăși aceiași veche întrebare: cîți din regiizorii de animație pot fi autori compleți și de cite ori se întîmplă ca un regiizor de rez taleni să plătească din cotă vatorică a unui film numai din pricina faptului că vrea cu tot dinadinsul să fie autor complet fără să poată?

Evident, autori compleți există, și încă nune de marcă: Două exemple, îndrăznesc să spun, clasice — Victor Antonescu (premiu pentru regia lung metraj de animație) cu *Limboarea* (un medallion impresionant prezentat în afara concursului), De altfel debaterile din colovcii și vizionarea filmelor din afara concursului asta au și intenționat — punerea unor probleme, ordonarea unor întrebări nerostite... E clasic exemplul antiteză Disney-Grimault din punctul de vedere al colorii, și zicem, Disney tîndea înainte de orice să creeze iluzitate. Grimault deruta și fabrica insolit. Disney (Silly Simphonies, Pin-nocchio), afisa explozia solară, desp. Grimault, Remy Peignot spunea: „Spectatorul încearcă o tulburare inconștințabilă în fața acestei ordonări astrale a unei lumi excentrice”. Pe prima coordonată se inscriu creațiile atrătoase aparținîndu-le regiizorilor Victor Antonescu, Luminița Cazacu, Zeno Bădănescu, Mircea Tola, Zaharia și Ana Maria Buzza, George Sibănu. Lușiana Profirescu: pe a doua filmul remarcabil premiat aparținîndu-i lui Călin Giurgiu și o pelliculă de Ion Truică (Omul sunător).

Ceea ce mi s-a părut că abundă dar și uniformizează în filmul de animație pentru copii în acest moment mi se pare a fi un fel de meandrite a preocupărilor în căutarea scenariului, o lipsă de strălucire, o lipsă de fior ba chiar un fel de cedare în fata lucrului comun, a rutinei, a tipajelor vulgarizatoare, stridente, a amalgamului cromatic. Am văzut filme confuze, cu o brumă de scenariu, cu o animație rudimentară, cu un tipaj urt și cromatic izbitoare, disonante de-a dreptul și o scenografie atît de simplă, de-a specialitate mă face în clipa aceasta să-mi însușesc această discreție precută și care după părerea mea nu folosește la nimic, și să nu amintesc filme care mie personal mi se par terne, nereușite. Nu mă așteptam să văd la Piața Neamț un nou *Boștosu*. Cîteva lucruri însă m-au contrariat, cum de pildă viziunea din Numa Zamfirescu a rezizoare Tatiana Apahideanu care mi-a părut o deformare nepotrivită, vulgarizatoare și cu totul neinspirată a unui de cite poete tratat nu numai superficial dar și în dezacord cu substanța literară a textului, minunata poezie scrisă de George Coșbu.

CONFABULE
Cînd îmi amintesc de tine cîteodată imi este foarte greu să te revăd cum ai fost și mi știu numele și prenumele așa încerca să-ți spun cu cine te asemeni dar nu pot deocamdată privese numai pe fetești și pe băieți în grădina de vară mi se pare atunci că mă chemi mi se pare însă cuvintele — cite sunt — nu ajung nicăieri — rîmîn pe buzele tale sfîcșoase și tu cum umal priveș pe fetești simlînd cum ochii mei — alătădă atît de fierbînt — îngheată de-asupra unui val de zăpadă care vine.
Iulian Neacșu

Cumpăna Așchii

I. Necuvintele, în concepția lui Nichita Stănescu, ar fi o încercare de depășire a cuvîntului prin cuvînt. Pe această cale, necuvîntul nu înseamnă mîtenie, lipsă, ci cuvîntul întors pe cealaltă parte precum testasul, un leacăn, o mîșcă, un șarpe, și zbor, un zbor asemănător care există și la alți autori premergători, însă N. Stănescu duce pînă în pinzele albe (mirajul, idealul, Apa Mortilor) ideea respectivă cîntîndu-și sistemul poetic prin această lege. În literatura existentă în poemele lui din ultima perioadă este expresia disperșirii de a se înălța deasupra cuvîntului, de a-l „nega” după ce, în prealabil, l-a cunoscut. A nega, în concepția lui poetică, nu înseamnă a distruge ci a cerceta muzical ce se ascunde sub sau în obiectul cuvînt. Faptul că totul e aerian în poezia lui ocupată de elementele evanescente, plutitoare deasupra lumii, fără greutate specifică, l-a condus către „negația” cuvîntului care, și el, l-a părut prea greu.

II. Dacă la începutul secolului, la N. Stănescu participă la exprimarea unei fraze și morfologia culturii este o sintaxă a ei.
III. Pe la începutul lui august eram la noi, la Roseji. Cum mergeam pe drum către casa bătrînească, patru-cinci copii sub zece ani, în cerc, lîngă o poartă deschisă, urmîndu-ne cu multă atenție gesturile repezi ale unei fetițe și cuvintele ei: „Pumnareta pumna tî(p) ? / tapi tapi rosa / pumnareta pumna tî(p) ? / tapi tapi gri !”. Cînd spunea gri, arînd, un copil ieșea din cerc. Am ajuns acasă, am schimbă cîteva vorbe cu bătrîni, m-am dus pînă la grădă, și m-am întors ca să recunosc iarba, că rarea și apa și sîmțiu recunoscut, am privit prin cei cîțiva nuci-și cîțiva pruni, am discutat cu pisica și cu cinele cel orb, am știut, cu tristețe, că modestia mea mamă și vînzatul meu tată, acum bătrîni, nu pot avea decît un cîntec orb, că, oricum, cineva trebuie să iașă din cerc la umbra unui cîntec lovit în piept de cuvîntul gri. În ziua aceea m-a obsedit numărătoare, am scut și răsucit cuvintele jocului și toate mi s-au părut cunoscute. Am văzut pumna, lupte, un Tapas defădăriș și cercul cîntec de copil a fost transportat, pentru citeva secunde, cu o istorie în urmă.

IV. Versuri vechi:
Că mi-e dorul și pe floare ce lumina ce înconjură grădina cînd pe floare calcă Lina
George Alboiu

Univers în mișcare

Printre „darurile” pe care Editura Ion Creangă le-a făcut anul acesta copiilor, Nopți senine pentru tine, volumul de versuri semnat de Carmen Firan, merită din plin atenția celor mici și nu numai a lor. Poeziile sint acompaniate sensibili cu ilustrații de Maria Constantin, cartea conștinuînd, în întregul ei, o incantare pentru cei mai mici cititori sau doar... auditori de poezie.
Luminos și viu colorat, universul acestor cărți este universul obișnuit al volumelor de versuri pentru cei mici, un univers populat, cum e și firesc, de animalele domestice sau de cele ale pădurii, ale Polului, ori ale desertului, de jucării și de mirajul primelor cuvinte și al primelor litere, al desenului simplu sau al desenului animat, al primelor ocupații care iau forma jocului, un univers în plină mișcare și, mai presus de toate, amuzant, imobil de dubla frățime a sentimentului matern și filial, sesizabil la nivelul multor versuri.

Dar să facem cunoștință cu cel care populează filele cărții de față. Alături de băiețelul Ghi, „eroul liric”, ca să zicem așa, al multor versuri din carte, cel ce învață să se joace la primul cuvînt, și anume monosilabiul „Ghi”, devin apoi numele lui, cartea e înviorată de prezența lui Pichi, tîndrul cătel cu ochi căprui, căruia i se opune „mare, negru, și lucios, / elegant și mofturos” — cîinele de rasă Tobițdar, preferință pentru ce pleca la grădiniță, se îndreaptă nu spre orgoliosul Tobi, ci spre Pichi cel mic, astfel încît concluzia se ivește inevitabil: „Tobi-i mare și voinic / dar mai bine-i să fi mic”. Vin apoi la rînd, cu specificul lor, ficare, Rîlul-crocodilul, coborît din cerșetărie, și șorcelul Rău și pisica umple cu trompa și cu urechile lui mica încăpere a lui Ghi, pinguinul Coco, locatar al Popului Sud, cel ce trece țanșos, „în frac, costum de gală” și care „mîncă pește și bea gheață”. Nu poate trece chiulul din lumea unei astfel de cărți nici motanul „cu ochii verzi”, cel ce vorbește limbă străină, trei cuvînt-n frantuzeste, / miau-miorlaur în pisicestive”. Sint prezenți apoi doi prieteni căței pe care „burta-i doare”, evident, din cauza lăcomiei, precum și cîntecul de lemn, șorcelul Rău și pisica Rău, prieteni „sinceri” bînd împună lăpta din aceeași farfurie, în momentul în care pisica, nedezmîntîndu-și caracterul, îl înhață pe șorcel. Într-o altă poezie, se ivesc și animalele pădurii, ursul, bursucii, căprioarele, cerbul, iepurii, mistrețul, iar, ca într-o lecție completă de zoologie și geografie o lecție, firește, plină de haz, nu pot absenta din versurile cărții nici girafa, cămila, zebra și maimuța. Fiecare dintre aceste animale devin, rînd pe rînd, obiectul cite unei poezii, fiind portretizate cu încredințare naivitate, desu cu o vază didactică, din cîteva trăsături de coned. Jucăria rețîn și ele pe rînd atenția noastră. Iată, de pildă, *Mășina pentru copii*, urmînd buna tradiție culturală a basmului cu casa din turtă dulce: „Al văsat sau al crezut, / înainte să te culci, / că, în loc de roți, mașina / are patru roți, / un volan de ciocotă și în loc de faruri, mere, / bombone și alviti atîrnau peste mîner, / te-mblană să te așezi / scaune de zahăr pline, / pe ferestre curge albă / mîerșă strînsă de albine”. Nu lipsesc din carte nici sfaturile educative pentru copilul care va merge la grădiniță și nici primul contact cu literale alfabetului. E vrednică de luat în seamă această amuzantă lecție de abecedar, din poezia care poartă titlul *Lumea celor mici*: „Primul în șir, în vîrf de crelon, / E desprinsă ca fulgul în zbor, / vine și b puțin cam umflă / dru e totuși și fe pictat, / C stă la rînd, așteaptă cuminte, / creionul de el să-și aducă aminte, / D bate vesel cu degetu-n carte, / știe că e o literă-aparte, / E singur și dăuce picătoare, mî / în lumea de neștră / pe / Ajunge și E convolul din spate, / chiar G o să fie pictat ca la carte”. Firește că și aici poeta urmează o tradiție, asimilază o experiență literară, însă o face bine, „ca la carte”.

Nopți senine pentru tine este un volum de versuri scris cu dragoste pentru cei mici, dragoste și cu griji și care, sînt sigură, îi poate procura acestor prezumtivi cititori bucuria și fascinația pentru universul mirific al cărții, educîndu-i în același timp și stimîndu-l cu curiozitatea.
Nastasia Maniu

Cleopatra Lorințiu

Cleopatra Lorințiu
Cea ce mi s-a părut că abundă dar și uniformizează în filmul de animație pentru copii în acest moment mi se pare a fi un fel de meandrite a preocupărilor în căutarea scenariului, o lipsă de strălucire, o lipsă de fior ba chiar un fel de cedare în fata lucrului comun, a rutinei, a tipajelor vulgarizatoare, stridente, a amalgamului cromatic. Am văzut filme confuze, cu o brumă de scenariu, cu o animație rudimentară, cu un tipaj urt și cromatic izbitoare, disonante de-a dreptul și o scenografie atît de simplă, de-a specialitate mă face în clipa aceasta să-mi însușesc această discreție precută și care după părerea mea nu folosește la nimic, și să nu amintesc filme care mie personal mi se par terne, nereușite. Nu mă așteptam să văd la Piața Neamț un nou *Boștosu*. Cîteva lucruri însă m-au contrariat, cum de pildă viziunea din Numa Zamfirescu a rezizoare Tatiana Apahideanu care mi-a părut o deformare nepotrivită, vulgarizatoare și cu totul neinspirată a unui de cite poete tratat nu numai superficial dar și în dezacord cu substanța literară a textului, minunata poezie scrisă de George Coșbu.

„R. W. Seton-Watson și românii“

Conferința de Pace de la Paris din 1919-1920 a consacrat de jure ceea ce implinise de facto — unul dintre cele mai însemnate momente din istoria Centrului și Sud-Estului Europei: Constituirea statelor după principiul naționalității. Ea a avut în vedere și, ca atare, a ratificat existența popoarelor, ființarea și dezvoltarea lor în granițe naturale, proprii, conform istoriei, tradițiilor, obiceiurilor și limbii lor. Și, din același punct de vedere, a CONFIRMAT legitimitatea desființării imperiilor feudale, dreptul tuturor națiunilor, de pe cuprinsul continentului, de a trăi și de a intra în comunitatea mondială ca entități, cu drepturi egale, libere și independente.

Prin dezbaterile și hotărârile sale pentru constituirea unei asemenea realități social-politice, Tratatul de la Trianon a încheiat, de fapt, cea mai importantă epocă din întreaga istorie a Europei. Luptei pentru triumful acestui ideal i-au fost și îi sunt consacrate sute și sute de cărți. Între ele se numără și lucrările remarcabilelor istorici și ziaristi politici scoțian R. W. Seton-Watson: „Racial Problems in Hungary“ (1908); „Corruption and Reform in Hungary“ (1911); „A History of the Romanians from Roman Time to the Completion of Unity“ (1934).

Cartea R. W. Seton-Watson și românii 1906-1920 ne dezvăluie aspecte necunoscute ale luptei care — așa cum singur ne mărturisește în articolul program din 10 octombrie 1916, al revistei sale „The New Europe“ — a trebuit dusă pentru „reconstrucția Europei pe o bază națională, pe drepturile minorităților și pe puternicele realități geografice și economice“. Totodată, ea este menită, cum subliniază Cornelia Bodea în prefață, „să reimprespăteze, aducând în circuitul istoriografic și cultural, omul și epoca de zăbucim și speranțe politice și naționale în care și pentru care și-a desăvârșit activitatea de ziarist și istoric înainte de primul război mondial, în timpul războiului și în perioada Conferinței de Pace de la Paris“.

Prin cartea sus-citată Cornelia Bodea, împreună cu Hugh Seton-Watson unul dintre fiii lui R. W. Seton-Watson, înregimentează istoriografice naționale și universale, și de data aceasta, una dintre lucrările fundamentale privind lupta românilor pentru eliberarea lor națională și constituirea în stat independent, unitar, liber și neatinat. Și aici, ca și în celelalte lucrări ale domniei sale TRONEAZĂ acritia, seriozitatea științifică, spiritul constructiv al literaturii istorice pe care o promovează, dorința legitimă de a informa și pregăti publicul cititor, din țară și de peste hotare, în spiritul adevărului istoric. Documentele pe care ni le pune, împreună cu Hugh Seton-Watson, la dispoziție ne aduc în față, nealterat, pagini de dramatism național, politic, social și cultural-spiritual necunoscute până acum, dar și pagini de lămurire, de dăruire necondiționată pentru cauza eliberării națiunilor oprimite. Studiul ei ne arată că dincolo de deosebiri naționale, de grad de cultură și civilizație, chiar dincolo de poziții sociale mai bogate ori mai modeste pentru oamenii de bine, pentru luptătorii întru dreptate națională triumfă întotdeauna adevărul.

Acesta este și spiritul cărții „R. W. Seton-Watson, în studiile și articolele sale, în corespondența pe care a purtat-o, timp de decenii, cu mari personalități

din lumea europeană politică, universitară și a presei. Marea presă occidentală a timpului i-a caracterizat ca o personalitate dornică „de a nu lăsa nimic nedovedit“, „de a face trimiteri minuțioase pentru fiecare afirmație“, o personalitate care „se bazează pe o solidă cunoaștere istorică“. Și în istoriografia universală așa s-a și impus: „o autoritate ireproșabilă“ în cercetarea, cunoașterea, analiza și lămurirea „problemei naționale“ din Imperiul austro-ungar, care a urmărit „a deslăși sensul istoriei din logica brutală a faptelor“. Iar scopul întregii sale activități a fost, așa cum singur i-a înfățișat, „apărarea drepturilor naționale și a dreptului public, eliberarea naționalităților supuse din stăpânirea germană și maghiară“.

În cadrul activității și al operei sale o atenție deosebită o acordă situației și stărilor de lucruri care-i privesc pe români. În urma contactului direct, nemijlocit, cu realitățile din Transilvania și România, a cunoașterii exacte a mediului geografic și social, a raporturilor economice, politice, culturale existente între românii de pe ambele versante ale Carpaților, a tradițiilor și obiceiurilor lor el conchiziunea la 6 august 1914: „România trebuie să-și aibă tot neamul la un loc“. Și în contextul politicii Europene de rășărit îi conferă o situație de prim rang. Locul și rolul României, în această parte a continentului, sint dictate, în concepția sa, de faptul că ea „reprezintă cea mai puternică dintre cele cinci state creștine ale peninsulei“, iar politica ei „nu e dictată nici de la Viena, nici de la Petersburg, ci de București“.

Nicolae Vasilescu: „Flori“

Odată ajuns la o asemenea idee el a slujit-o cu un devotament neînmormur și o fidelitate ieșită din comun. Faptul este dovedit cu prisosință, pentru orice cititor, între altele, și de sutele de scrisori și convorbiri pe care le-a avut cu reprezentanți de seamă ai vieții politice, sociale, culturale, științifice românești, cuprinse în volumele de față. Iată ce-i scria, de exemplu, de la Niș, în 1915, lui Octavian Goga: „Iubiți prietene, nu vreau să mă întorc în țara mea fără a nu-ți mai trimite o ultimă salutare. Cînd ne întâlnim mai pe urmă, cine ar fi gîndit că a sosit și pentru poporul românesc ceasul hotărîtor. Principiul naționalității străbate și învinge în ciuda tuturor obstacolelor și am convingerea fermă că are să învingă în Europa întreagă“. Și, convins că și românii vor lupta pentru un asemenea principiu și vor izbuti în realizarea lui, continuă, „eu vă doresc din toată inima să vă realizați unitatea națională — condiția unui viitor mai fericit“.

Lucrările lui Seton-Watson, studiile și articolele, corespondența pe care a purtat-o, ideile pe care le susține demonstrează, fără putîndă de tăgădă, cit de bine cunoștea istoria românilor. Informațiile lui trec mult dincolo de 1906. Ele pătrund adinc în istorie, pînă la daci și romani. Argumentele sale pentru UN STAT AL TUTUROR ROMÂNILOR sint vechimea lor: originea latină; continuitatea nord-dunăreană; direcția de dezvoltare de la munte spre șes; formarea principatelor Moldova și Valahia, și a voievodatelor surorii din Transilvania; rolul românilor în lupta antotomană; Mircea cel Mare, Huniazii, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul; Răscoala lui Horea de la 1784; Memorandumul de la 1891; „mişcarea populară de la 1821“, revoluția de la 1848; unirea de la 1859.

Odată îmbrățișată „cauza României“ și susținută cu asemenea argumente R. W. Seton-Watson a apărut-o „permanent“ și „înalt“ și după armistițiul cu Puterile Centrale. În funcțiile oficiale pe care le-a avut între 1916-1918, pe lângă Cabinetul de Război britanic, la Congresul naționalităților oprimite de la Roma, ca membru al diferitelor Societăți sau Asociații de prietenie cu România, în timpul Conferinței de Pace de la Paris el nu a încetat să fie un prieten al unirii românilor într-un singur stat național, liber și independent, un aliat al împlinirii visului acestora — România Mare: „A studiat“, cum ne arată Cornelia Bodea în amplitud studiul introductiv, „problemele legate de frontierele României“, a menținut întotdeauna paginile revistei „The New Europe“ deschise „punctului de vedere românesc“, a fost încântat și a aprobat entuziast „stirea despre Adunarea Națională de la Alba Iulia (1 Decembrie 1918) și unirea Transilvaniei cu România“.

Prin aceasta vedea și justetea punctului său de vedere privind principiul naționalităților, și faptul că nu luptase degeaba pentru cauza românilor. El a fost între primii istorici străini care a văzut pe viu, a înțeles și a urmat logica de fier a faptelor și activităților românilor, dorința arzătoare de unitate națională, exprimată de întreaga națiune română.

Istoricul scoțian a fost și a rămas prieten al românilor. Și, cu timpul, avea să spună că „istoria Europei nu oferă un exemplu mai frapant decît al românilor, de ceea ce este în stare un grup etnic național care, sub dominația străină și în ciuda unei politici de asimilare, învinge vitregia pas cu pas“.

Mircea Măciuc

PODURILE PRIETENIEI

„Literatura română este un tezaur de o frumusețe extraordinară“

INTERVIU CU KATYA ŠPUR DIN R.S.F. IUGOSLAVIA ÎN EXCLUSIVITATE PENTRU „LUCEAFĂRUL“

Slovenia este una din cele șase republici socialiste ale Iugoslaviei vechine și prietene. Se întinde în vest-nordul țării, fiind mărginită jur împrejur de Austria, Italia, apele Mării Adriatice și Croația. Înainte de a veni la cursurile de vară ale Universității bucureștene, mi s-a oferit ocazia de a participa pentru prima oară la seminarul de limbă literară și cultură slovenă care se ține în fiecare an la Universitatea din Lubliana. Lubliana, capitala Sloveniei, este una dintre cele mai frumoase și cele mai moderne orașe din Iugoslavia.

M-am oprit în Lubliana și înainte cu câteva ani, atunci cînd mergeam spre Portoroj (Portul rozelor), pe coasta adriatică. Citeam în Biblioteca populară și universitară a orașului cărți traduse din română în limba marelui France Prešern. Vara aceasta am cunoscut-o și pe Katja Špur, veterană a prezentării literaturii române în limba slovenă. S-a născut acum optzeci de ani într-un sat de lângă orașul Ljutomer (care este cunoscut pentru viță de vie și vinuri excelente). După liceu a absolvit studiul de slavistică la Facultatea de filologie din Lubliana. În afară de slovenă și română, traduce și vorbește perfect serbo-croata, bulgara, germana și alte limbi.

Româna este foarte melodică, blîndă, îmi place mult și îmi crește inima cînd ascult oamenii vorbind în această limbă — îmi scrie dînsa, aici, pe pialurile Macedoniei poetice,

unde limba română trăiește în inima multor iubitori ai săi, macedoneni, albanezi, ardăni, care înaintea celui de-al doilea război mondial au locuit și muncit în București, Constanța, Craiova și alte orașe ale României. Literatura română este una dintre cele mai bogate pe planul european al literaturii, adăugîndu-se Bibliotecă Katjei Špur este un mozaic internațional, împodobită și cu cărți românești. Îmi scrie că îi place mult Mesterul Manole, Miorița, Moartea lui Orfeu, pe care le-a tradus.

Din literatura română a început să traducă încă din anul 1971. Atunci s-au deschis porțile acestei literaturi și în limbile serbo-croată, macedoneză, albaneză. Katja Špur s-a întins atunci cu poetul Valentin Desliu la Sofia, cu care a început să traducă împreună din literatura bulgară. Deși a început să învețe slovena, iar Katja româna. La alegerea lui Valentin Desliu a început să traducă pe Laurențiu Fulga (Alexandra și infernul), apoi Pădurea spinușoarelor de Liviu Rebreanu, Moartea lui Orfeu, de Laurențiu Fulga, Orgoli, de A. Euzura, Delirul, de Marin Preda, Arta conversației, de Ileana Vulpescu, Vinătoarea regală de D. R. Popescu.

Ați mai fost în România? am întrebat-o prin telefon pe această vrednică scriitoare care, deși în vîrstă de optzeci de ani, scrie, traduce și apropie meridianele culturii, fiind încă în plină maturitate a puterii creatoare. Da, am fost de cîteva ori, îmi răspunde. La București am cunoscut mulți poeți și prozatori. Încă de la început m-am îndrăgostit de oamenii de acolo, descoperind la români o căldură sufletească proverbială, o ospitalitate uimitoare și o dragoste înfăcșurată față de frumos. Vă pare rău pentru ceea, mai aveți vreo dorință? o întreb pe prietena noastră, în numele cititorilor și scriitorilor din țara vecină și prietenă. Cum nu, se aude glasul ei de la o distanță de o mie de kilometri. Literatura română este un tezaur de o frumusețe extraordinară în tezaurul literaturii mondiale. Ea merită să fie mai mult prezentată în toate limbile iubirii... Baki Ymeri

POEZIA ALBANEZĂ

XHEVAHIR SPAHIU

Calul lui Skanderbeg

El trece ca fulger pe deasupra vîrtejului lupiei. Doar moartea stăpînului său îl ține în viațare. Nechezu-ndepărtat despici spațiul și iată-l, din văgăuna veacurilor reintors.

Ascultă cîntecul sudorii...

Înainte de-a asculta cîntecul șters al ploii și șoptele-mister ale pădurii din zori, Tu pleacă-ți atenți azi urechea și-ascultă ropotul sudorii. Ca tot și poată să-ți asculte cîntecul! Fiecare strop de sudoare Fie o lacrimă să usuce!

FATMIR GJATA

Într-un firicel de iarbă...

Într-un firicel de iarbă Herbe viața și numai moartea într-un morman de plumbi. Pe șapca mea de partizan cresc jucăușe fire de iarbă și-un drag cub de porumbi Și plin mi-i centuronul de cartușe...

ADEM ISTREFI

Cele șapte mirese ale mării

Flori să vă numesc, Din cap pînă-n picioare flori voi nu sintei, Dar, ce dracon sintei, pe țărîm ce șapte? Ca două picături de apă cu fluturii semănai. Fiiți bune și-mi spuneți: care dintre voi este mai frumoasă, Nu știu ce să prînd și s-o dau acasă. Capul mi-am pierdut, mina în coardă mi s-a rupt. Voi dansați, una pe alta o loviți Și cu marea-gîner în frunte, vă grăbiți. Marea, iubirea o varsă în stropi de mărgăle, O bagă în simțul ei și, ce băd, ce băd! O, ce bucurie și simțire necăd! Ce plăc și nu-s bălat, Ce plăc și mare nu-s!

REVISTA STRĂINĂ

UN DEBUT FEMININ

CA ISABEL ALLENDE cu cele două romane ale sale, „Casa verde“ și „Drăgoșii și unchiul“, este un debut care a făcut repede înconjurul lumii. Acum ea a lansat nou roman, unul cu titlu ca o incantație, „Eva Luna“, apărut la editura „Plaza y James“ din Bruxelles. Actiunea romanului începe în anul '36, undeva în America Latină unde misiunile descoperă, într-o bătălie, o fetiță pe care o vor crește pe educa, fiind dată apoi în slujba la pastorul Jones. Devenită femeie, ea va salva viața unui străduț indian cu care, mai târziu, va trăi o viață de cămin. Numele lui după denumirea unui trib de indieni latino-americani.

Autoarea ne trece apoi Oceanul pentru a ajunge în Europa, în Austria, pentru a urmări desfășurarea războiului al doilea mondial pe care autoarea îl vede, din deșertările țării sale, mai ales în contextul războiului. Ca și în prezentele sale romane, Isabel Allende izbuteste să prezinte destine umane complexe, zbucnitoare, în special al lui Luna, pe fundalul evenimentelor social-politice.

În mod cert, cu „Eva Luna“ Isabel Allende ne depășește valoarea primelor două romane, dar ea face dovada faptului că este și română — deocădată — singura prezentă feminină marcată a prozei latino-americane, aneajată într-un amplu proces de zădărnici a transformărilor prin care trece continentul metis.

SUB TITLUL „FEMEILE PUTERNICE DOMINA ECRANUL“

revista „Schweizer Illustrierte“, care apare la Zürich, a publicat un interesant articol în care se arată printre altele: „Cinematograful în care se arată filmele este, centrul lumii filmului a devenit acum femeia. Intim-plările vechi sint văzute acum prin prisma ei“. În scrijini acestui afirmă criticul de film Christian Klammerling autorul articolului, aduce filmul „Fatal attraction“, dar mai ales „Moonstruck“ și „Out of Rosenheim“. Primul este povestea unei întîlniri de dragoste în care iubirea fără margini a bărbatului — atracția fatală — îl face pe acesta robul sentimentelor devotatoare, pe care nu și le mai poate controla. În cel de-al doilea, o femeie pentru care atracția Cher a fost distrusă cu Premiul Oscar pentru interpretare feminină, își însoțește partenerul încă din prima scenă, spunîndu-i că-i refuză cererea în căsătorie întrucît aceasta nu-i va fi făcută în nunta. Între bărbatul care rămîn fascinat eroina triumfă spunînd: „N-am să mă mărit niciodată cu bărbatul pe care îl iubesc“.

O altă peliculă pe care autorul articolului o aduce în scrijini afirmă că este „Broadcast News“. Aici este înțeles ceva mai mult decît bărbatul, aici este vorba despre anchorman, cum se numește în Statele Unite moderatorul emisiunilor tv, simbol al puterii în era mijloacelor de informare în masă. În acest film el apare ca o marionetă, ale cărei stori sint trase de o femeie, desigur. Mai precis de Holly Hunter, o tânără artistă care, deși a jucat numai în două filme, are toate șansele să fie declarată „artista anului 1988“.

Care sint celelalte „femei puternice“ care domină ecranul? Le vom aminti doar pe trei dintre ele: pe Meryl Streep, pe care o cunoaștem din „Kramer contra Kramer“, pe Barbara Streisand din filmul „Nuts“, și pe Emily Lloyd, care pentru prestația din „Whish You Where Here“, a fost ovationată la ultima ediție a Cannes-ului.

INCĂ NU S-A STINS ECOUL STIRNIT ÎN LUMEA LITERARĂ DE ROMÂNUL

„Cine l-a ucis pe Felimon Molero“ și cunoscutul prozator peruian Maria Vargas Llosa se prezintă în fața cititorilor cu un nou roman: „El hablador“ (Povestitorul). Noul roman al lui Llosa este un sat de romani politici de o factură deosebită, acțiunea lui evoluează pe două piste. Pe una dintre ele Scriitorul — în apatele cărui se ascunde însuși autorul — își reamărește evenimentele trăite din anul '50 pînă în 1985. În prim plan se află relațiile cu Saul Zuratas, prietenul său, admirator și cunoscător al vieții indienele de pe Amazon, amenințat cu deportarea în altă parte a țării. Pe a doua parte, situația actuală a triburilor de indieni amazonezi și agonia pădurilor, care este casa lor, amenază scriitorul.

În anul 1958 Saul îl duce pe Scriitor în tinutul în care trăiesc indienii Migueñoni, prieten pe care află despre existența Povestitorului. După aceea, anul la rînd, va încerca să afle rădăcinile respectului și cultului pe care membrii tribului i le poartă. Rămăs fără Saul Zuratas, pleacă la studii în Europa. Scriitorul se străduiește să-l cunosască pe Povestitor și să-l ajute să-și găsească o viață înțîntă într-una din vitorele sale cărți.

În anul 1981, print-o întâmplare fericită, Scriitorul revine în zonă în calitate de scenarist pentru programele tv. Cu acest prilej el încearcă din nou să-l găsească pe „El hablador“, pentru a afla arta deosebită a acestuia, cu care să-l impresioneze pe telespectatori și cititori. Află, ca o lovitură de război, că „El hablador“, nu este altul decît prietenul său Saul Zuratas, ajuns să se identifice cu viața indienilor.

Cea de a doua pistă este însăși naratiunea lui „El hablador“, care polemizează cu cel mai mare zeu al indienilor, Tasurin, un spațiu amplu fiind acordat încercărilor albitor de a-l „culturaliza“ pe indienii.

În felul acesta, romanul lui Llosa este un joc de-a vaftăscărușului al Scriitorului cu Povestitorul, Llosa demonstrîndu-ne prin „El hablador“ că „povestitorii sint poștași sociali...“ — că povestirea poate fi ceva mai mult decît o distracție, ceva fundamental, de care poate depinde însăși existența unui popor...“

CĂRTILE SCRITORULUI SOVIETIC BORIS VASILIEV

nu fac parte din categoria celor care

se prăfulesc pe rafturile librărilor și bibliotecilor. Ele trezesc de fiecare dată interesul tuturor cititorilor de cititori, dar în primul rînd al tinerilor. Prin ce? Prin înșirarea succedată cu care scrie, prin stăruința îndăbărită a scriitorului de a aduce în fața cititorilor imagini care să corespundă aspirațiilor și dorințelor lor.

O mătură în acest sens o reprezintă și ultimul său volum apărut cu titlul „Zboară, călător meu“. Este o carte de povestiri scrise prin anii '70-'80 și pentru care autorul și-a luat sursa de inspirație din vremea anilor grei ai războiului și din perioada care a urmat. Volumul lui Boris Vasiliev, astăzi în vîrstă de 61 de ani, are un pronunțat caracter autobiografic: copilăria, tinerețea, debutul în literatură. El cuprinde confesiuni exprînd admirația nedismulată pentru Om, meditații profunde asupra menirii literaturii.

Boris Vasiliev nu este doar un observator atent și fin al „prieții vechi“ în care el ca om și scriitor, a căștat mult, a pierdut mult. El îl convinge pe cititori că este un mare liric, un scriitor ancorat puternic în viață, care stăpînește arta gradării dramatice a acțiunii, care știe să pigmenteze viața eroului săi cu elemente de umor care fac viața mai ușoară și mai plină de înțeles.

În povestirile sale Boris Vasiliev surprinde momentele cheie ale dezvoltării valorilor morale, ale respectului, dragostei și stimei față de aproapele. Vasiliev este autorul povestirilor despre „oamenii fără casă“ chiar dacă acestia au unde locui, al „vîrstnicilor“, al celor care trăind în vremea lui „tu mie, eu tie“ nu mai găsesc elementul de schimb în această ecuație pentru că ei au pierdut totul neavînd ce mai oferi. În afară de experiența de viață, de sfaturi și de înțelepciune de care, se pare, nimeni nu mai are astăzi nevoie. Mătură sura povestirile „Tarnă, iarnă...“, „Veterana“, „Cine stîntește voi, bătrînilor?“

CLASICUL LITERATURII FINLANDEZE MIKA WALTARI

(1908-1978) este un numal autorul celebrului roman „Sinuhet Egipteanul“, dar și a întregii sale — al unei comedii amare intitulată „Întoarce-te, Gabriela“. Pe baza acestor piese, televiziunile din R.D. Germană și Finlanda au realizat un film tv, în regia lui Hanu Khabacppl.

SPORT Poarta lacrimilor de mărgăritar

S-a deschis poarta lacrimilor de mărgăritar. Adică, s-a aşternut de-o iarbă veche, cu nămei mai lungă mol. Frumos! Împovărați de zăpezi monahale, brazi stau de străji la hotarele visului. Pe geam, ferigile izvorite din frig deschid flori dilatante. Vîntul, căzînt în doaga onestității elementore, nu bate îndîrjit, totuși se împlică și el emoțional în starea lucrurilor, iar în zilele cînd sint programele partide de fotbal începe să-și dea în petec. Așa cum a făcut-o, miercuri, la meciul Victoria-București — Turan Palloseura Turku, cîștigat de băieții noștri doar la un gol diferent, ceea ce mă face să gîndesc trist, abrupt și neconvîngător cu privire la șansele noastre în meciul retur. Victoria o dovedit în fața a vreo zece mii de năuci prezenți la stadion (nimeni n-a stat pe bancă, tropot de cisme, cu brațele peste umeri, nici un teren de lăucă fîrta) că nu știe să joace pe un teren gîlbui de-o iarnă vîntoasă. Ce se va întîmpla la Turku, în vechea capitală a Finlandei, nimeni nu știe, dar e de presupus că elevii lui Tommy Lindholm, știu și ei cum zîvîntă soarecii o sticlă de ulei: s se string unsprezece bucați, unul bagă coada în sticlă de ulei, celălalt i-o sugă și tot așa pe rînd pînă nu mai rămîne un strop; cei bătrîni, cu coada lungă, vin la

urmă... iar cei bătrîni de la Turku Palloseura sint apărătorii mei mai periculoși decît jucătorii din față. Antrenorul Halogian, care s-a dovedit gură bogată înainte de nuntă, are prietenul său nu convingă că e un bun vîntător de reni. Campionatul își dacă nu mă înșel mai sint vreo patru etape de disputat) evoluează în timp rău hîncăscăscut — sus: via în interiorul unui vis, la mijloc, pomana porcului, jos, un cosmar în interiorul unui horn infundat. Ninge despletit și proaspăt și parcă și aromat. Fiecare fulg e o stea în virul de pumnal. Bradul de lîngă fereastră, sint coavins, ar urca mîntuși. Poate că, noaptea, se și smucește într-acolo. Va trebui să închiriez un stol de păsări din bălți care știu să mute arborii dintr-un loc în altul. O voi face dacă Rapidul va rămîne nemîșcat pe locul 13 — lucru posibil doar teoretic, nu și extra. Discret, mă apropii de sfîrșit, miu peana de corb în zăpădă și scriu cu bucurie că, tot miercuri, la Sibiu, România a învins Israelul în meci amical, cu 3-0. Ninge. Și aștept ca pe o sărbătoare meciul Dinamo-Steaua. Și trag nădejde că federația va înșiră să sfîșieze o scrișcă de eroină stăntă.

Fănuș Neagu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA

REDACȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 12 89 ADMINISTRATIV: Calea Victoriei nr. 116, tel. 50 74 06 Tiparul executat la: BINAȚUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTILII